

SUOMALAINEN KILPA- JA HUIPPU-URHEILUN VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUSJÄRJESTELMÄ

**NYKYTILAN SELVITYS
EHDOTUKSET KEHITTÄMISTOIMENPITEIKSI**

SUOMALAINEN KILPA- JA HUIPPU-URHEILUN VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Nykytilan selvitys
Ehdotukset kehittämistoimenpiteiksi

Suomen Valmentajat ry 2004

Suomen Valmentajat ry

Julkaisija: Suomen Valmentajat ry

Julkaisun laji: Raportti

Julkaisun nimi: Suomalainen kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä.
Nykytilan selvitys ja ehdotukset kehittämistoimenpiteiksi.

Tekijät: Ohjausryhmä:
Asko Härkönen, puheenjohtaja
Keijo Häkkinen
Teemu Japisson
Tapio Korjus
Antero Kujala
Jukka Lahtinen
Kari Niemi-Nikkola
Pekka Nikulainen
Pirkko Patja
Ari Piispanen
Karita Toivonen
Jukka Viitasalo
Erkka Westerlund
Mikko Häyrinen, tutkija
Pekka Potinkara, tutkija

Toimeksiantaja: Suomen Valmentajat ry

Hankkeen taloudelliset tukijat:

Opetusministeriö
Suomen Olympiakomitea
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus

ISBN 951-98934-1-5

Tiivistelmä

Työryhmä on selvittänyt suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytilaa sekä esittää toimenpide-ehdotuksia koulutuksen kehittämiseksi.

Selvityksen mukaan koulutus on pirstoutunutta, koulutuksen järjestäjiä on paljon, ja niiden välinen vuorovaikutus on puutteellista. Tästä johtuen koulutuksen arviointi ja laadunvalvonta on vaikeaa. Myös yhtenäinen kouluttajakoulutusjärjestelmä puuttuu. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen vähäiset henkilö- ja talousresurssit eivät mahdollista kehittämistyötä.

Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän visiona on määrällisesti ja laadullisesti tuloshakuinen ja eettisesti kestävä toiminta. Työryhmä on rakentanut toimenpide-ehdotuksensa vision suunnassa, jonka mukaan Suomessa vuoteen 2010 mennessä:

- Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen saavutettavuus on parantunut.
- Valmennuksen ja ohjauksen laatu on parantunut.
- Jokaisella lajiliitolla on toimiva valmennus- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä.
- Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen volyyymi vuositasolla on 30 000 koulutettua henkilöä.
- Päätoimisia valmennus- ja ohjaustehtävissä toimivia ammattitaitoisia moniosajia on 5000.
- Koululiikunta, seuratoiminta, lasten iltapäiväkerhotoiminta ja omaehtoinen liikkuminen ovat kehittyneet siten, että päivittäisen liikunnan määrä on kaksi tuntia.
- Suomalaiset urheilijat menestyvät laajalla rintamalla kansainvälisesti.

Työryhmän esittämien kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on parantaa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa

toimivien tahojen yhteistyötä, koulutuksen laatua, tuloksellisuutta ja joustavuutta sekä sopivuutta toimintaympäristöön. Koska koulutuksen motiivi on lajiliitoilla, on niillä toimintamallissa keskeinen rooli.

Työryhmä esittää, että valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kansallista koordinoitua kehitetään ja vahvistetaan. Yhteisen tukipalvelutahon muodostavat Suomen Valmentajat ry, Suomen Olympiakomitea, Nuori Suomi ry ja Suomen Liikunta ja Urheilu ry. Osapuolet ovat sitoutuneet kehittämään suomalaista valmentaja- ja ohjaajakoulutusta yhdessä lajiliittojen kanssa. Vammaishuippu-urheilun integroimiseksi mukaan on Suomen Paralympiakomitea mukana kehittämistyössä.

Tukipalvelua tuottavat kolme taustayhteisöjensä palkkaamaa ja resurssimaata koulutussuunnittelijaa sekä ohjausryhmä. Kehittämistyön painopisteinä ovat lasten liikunta sekä nuorten ja aikuisten kilpa- ja huippu-urheilu. Ohjausryhmä koostuu lajiliittojen, Suomen Valmentajat ry:n, Suomen Olympiakomitean, Nuori Suomi ry:n ja Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n edustajista. Koko tukipalvelun suuntavivoja määrittää kerran vuodessa kokoontuva laajapohjainen foorumi, valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen neuvottelupäivät.

Työryhmä on arvioinut suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän uudistamisen kustannuksia. Toimenpiteiden toteuttamiseksi käynnistetään kehittämisohjelma vuosiksi 2005-2010. Vuodet 2005-2007 ovat käynnistysvaihetta. Toisen jakson 2008-2010 jälkeen tulokset arvioidaan ja tarkastetaan suunta tulevalle toiminnalle. Arvioitu rahoitustarve on käynnistysvaiheen ajan vuosittain 550 000 euroa, sen jälkeen 400 000 euroa vuodessa.

SISÄLTÖ

A. VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUKSEN SELVITYSTYÖ

1	Johdanto.....	7
1.1	Esipuhe	7
1.2	Lähtökohdat.....	8
1.3	Tavoitteet	8
2	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytila	8
2.1	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakenne.....	8
2.2	Valmentaja- ja ohjaajakäsitteiden määrittäminen.....	9
2.3	Tutkimuksessa käytetyt menetelmät	10
2.4	Tutkimuksen tulokset.....	10
2.5	Tulosten pohdinta	16
3	Kansainvälinen vertailu.....	17
3.1	Irlanti.....	17
3.2	Iso-Britannia.....	18
3.3	Hollanti.....	19
3.4	Vertailua Suomen järjestelmään.....	20
4	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämissympäristö	22
4.1	Yhteiskunnallinen näkökulma.....	22
4.2	Seurojen valmennustilanne	22
4.3	Koulutettujen määrä.....	23
4.4	Koulutuksen etenemisketju.....	23
4.5	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen laadun arviointi	23
4.6	Koulutuksen koordinointi.....	23
4.7	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kohdentaminen, tavoitteet ja arvot.....	24

B. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISEKSI

1	Kehittämisen lähtökohdat	27
2	Visio.....	27
3	Lajiliittojen ehdotukset valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi	28
4	Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän kehittämistoimenpiteet	28
5	Tasojen I-III koulutuksen kehittäminen	29
6	Valmentajien ammatillinen koulutus	29
7	Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tukipalvelut	29
8	Koulutusudistuksen resurssitarve.....	31
	Lähteet.....	32
	Lajiliittohaastattelun runko	33
	Suomalaisen valmentajakoulutuksen tila - lajiliittokysely	34

VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUKSEN SELVITYSTYÖ

1 Johdanto

1.1 Esipuhe

Suomalainen urheilvalmentajien- ja ohjaajien koulutus on muuttunut ympäröivän yhteiskunnan muutosten myötä. Suomen Valtakunnan Urheiluliiton (SVUL) 1970-luvulla käyttöön ottama valmentajakoulutuksen CBA-järjestelmä ja Työväen Urheiluliiton (TUL) sekä Suomen Palloliiton vastaavat järjestelmät olivat 1970- ja 1980-luvuilla käytössä oto-valmentajien koulutuksessa. Kansallinen valmentajatutkinto (KVT) syntyi 1980-luvulla. Se toimi jatkokoulutuksena järjestelmäkoulutuksen käyneille valmentajille. Valmentajakoulutus yliopistossa käynnistyi 1970-luvun lopulla Jyväskylän yliopiston Liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntabiologian laitoksella.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmään tehtiin 1990-luvun alussa suuria muutoksia. Kun alueellista valmentajakoulutusta järjestänyt piirijärjestelmä samaan aikaan purettiin ja koko suomalaista yhteiskuntaa ravisteli lama, aiheuttivat kaikki nämä yhdessä koulutusmäärien rajun laskun.

Järjestelmämuutosten merkittävimpiä päätöksiä olivat CBA-koulutusjärjestelmän alasajo sekä koulutusvastuun siirtäminen kokonaisvaltaisesti lajiliitoille keskushallinnoinnin sijaan. Lähes kaikki lajit alkoivat organisoida ja järjestää kaiken valmentaja- ja ohjaajakoulutuksensa itse. Kun yhteinen koulutustaho puuttui, jäi kaikille lajeille yhteisten valmennuksen perusasioiden sijoittaminen koulutuksiin lajiliittojen omalle vastuulle.

Viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana yleisseurojen osuus on vähentynyt samalla kun on perustettu lajikohtaisia erikoisseuroja. Tämä on lisännyt lajien polarisoitumista ja eriytymistä myös valmentajakoulutuksessa.

Vuonna 1994 Suomessa siirryttiin eurooppalaiseen viisiporlaiseen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmään, jonka kolme alinta tasoa on kohdennettu oto-valmentajien ja -ohjaajien koulutukseen. KVT:n tilalle syntyi 20:n opintoviikon laajuinen

Valmentajan erikoisammattitutkinto, jonka tavoitteena on vastata kilpa- ja huippu-urheilun haasteisiin Tutkinto sijoittuu koulutusjärjestelmässä IV-tasolle. Yliopiston 160:n opintoviikon maisteritutkintoon tähtäävät opinnot ovat järjestelmässä V-tason valmentajakoulutusta.

Vuosituhanneen vaihteessa SLU:n johdolla syntyi valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tutkinnon perusteet tasoille I-III. Suuren asiantuntijaryhmän tekemä työ otettiin laajalti käyttöön niissä lajiliitoissa, joissa valmentaja- ja ohjaajakoulutusta järjestettiin. Vastuu tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä annettiin Suomen Olympiakomitealle, Nuorelle Suomelle, SLU:lle ja lajiliitoille

Suomalaisen yhteiskunnan osaamisen perusta on laadukas ja jatkuvasti kehittyvä koulutus. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa havaittujen kehittämistarpeiden vuoksi Suomen Valmentajat ry päätti tehdä selvitystyön valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytilasta. Selvitystyötä tekemään koottiin valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen asiantuntijoista koostuva työryhmä, jonka työn tehostamiseksi opetusministeriö myönsi apurahaa päätoimisen tutkijan palkkaukseen. Loppuraporttiin päätettiin selvitystyön lisäksi tehdä toimenpide-ehdotuksia valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi.

Rakentamalla vahva valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä voidaan kaikilla tasoilla taata laadukas, kunkin tavoitteiden mukainen valmennus ja ohjaus. Laadukas järjestelmä tuottaa edelleen huippuvalmentajia ja -urheilijoita. Heidän kauttaan voidaan suomalaiselle huippu-urheilulle odottaa menestystä. Koulutusta on jatkossakin kehitettävä lajien lähtökohdista ja tarpeista rakentamalla vankka tukijärjestelmä, joka auttaa lajeja kehittämään omaa valmentaja- ja ohjaajakoulutustaan edelleen.

1.2 Lähtökohdat

Tämän selvitystyön lähtökohtana on sitoutua aikaisemmin lajiliittojen ja muiden tahojen kanssa sovittuihin valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen yhteisiin linjauksiin. Näitä ovat:

- Viisiportainen koulutusjärjestelmä
- Koulutustasojen laajuudet
- Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tutkintojen perusteet 2000-2003, Suomen Liikunta ja urheilu ry, 2001
- Tutkinnon perusteet, Valmentajan erikoisammattitutkinto, Opetushallitus, 2002
- Lajiliittojohtoisuus - kaikki muut toimijat muodostavat lajien tukijärjestelmän

Suomen Valmentajat ry käynnisti keväällä 2003 hankkeen, jonka tavoitteena on kartoittaa koko viisiportaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän nykytila ja samalla luoda katsaus joihinkin vastaaviin eurooppalaisiin järjestelmiin. Opetusministeriö myönsi hankkeelle määrärahan, jonka tuella toteutettava hanke valmistui lokakuussa 2004.

Selvitystyön kanssa osittain samanaikaisesti on toiminut Opetusministeriön asettama ylijohtaja Kalevi Kivistön johtama työryhmä, jonka tehtäväksi annettiin tehdä ehdotus huippu-urheilun valtakunnallisten kehittämis- ja toimintavastuiden sekä työnjaon selkiyttämiseksi opetusministeriön tukipolitiikan näkökulmasta. Tämän Suomen Valmentajien selvitystyön tuloksilla ja tiedoilla on ollut käyttöarvoa Kivistön työryhmän työssä erityisesti sen tehdessä esityksiä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen organisoimisesta Suomessa.

Tämän työn peruskohderyhmänä ovat lasten, nuorten ja aikuisten kilpa- ja huippu-urheilun parissa työskentelevät ohjaajat ja valmentajat. Tässä työssä ei kiinnitetä huomiota nuorten ja aikuisten muun harrastetoiminnan ohjaajakoulutukseen.

1.3 Tavoitteet

Hankkeen kaksi päätavoitetta on:

- 1) Selvittää suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytila
- 2) Esittää toimenpiteitä suomalaisten valmentajien osaamisen ja ammattitaidon kehittymisen varmistamiseksi

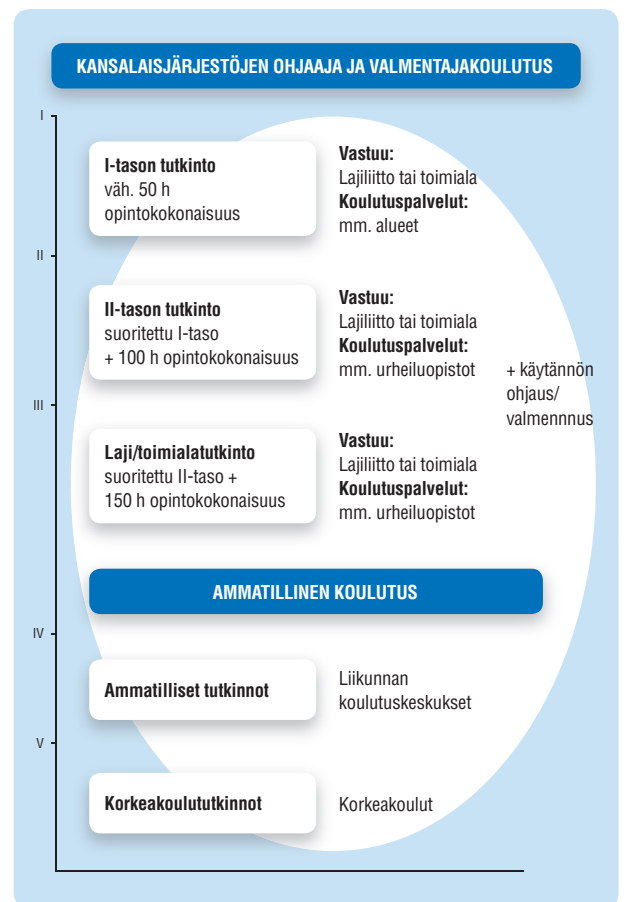
2 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytila

2.1 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rakenne

Suomessa siirryttiin vuonna 1994 nykyiseen viisiportaiseen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmään. Se perustuu ENS-SHE:n (European Network of Sport Sciences in Higher Education) yleiseurooppalaiseen suositukseen.

Suomalainen viisiportainen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä jakautuu kahteen pääosaan, lajiliittojohtoiseen (tasot I-III) ja ammatilliseen koulutukseen (tasot IV-V). Tasojen I-III koulutuksista vastaavat lajiliitot, yhteistyössä mm. SLU-alueiden ja liikunnan koulutuskeskusten kanssa. Nykyjärjestelmässä tasokohtaisten opintosuoritusten seuranta perustuu lähes kaikissa lajeissa opintokirjojen käyttöön.

Koulutusrakenteessa ja tasojen kestoissa on käytetty SLU:n osaamiskeskusten koordinoimana valmistunutta Tutkintojen perusteet 2000-2003 (kuva 1).

Kuva 1. Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tutkintojen perusteet 2000-2003.

2.1.1 Lajiliittojohtoiset tasot (I-III)

Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän ensimmäisellä tasolla koulutus kohdentuu lasten ja nuorten ohjaajiin sekä valmentajiin. Tason I-koulutuksen minimivaatimukseksi on määritelty 50 tuntia. Lajiliitot ovat rakentaneet koulutukset omiin tarpeisiinsa sopiviksi. Koulutusta toteuttavat urheiluseurat, SLU-alueet, lajiliitot ja liikunnan koulutuskeskukset.

Tason II-koulutuksen minimivaatimukseksi on määritelty 100 tuntia. Lajiliitot ovat rakentaneet koulutukset omiin tarpeisiinsa sopiviksi. Lajiliittojen lisäksi koulutusta järjestävät liikunnan koulutuskeskukset.

Tason III-koulutus on lajien korkein lajikoulutustaso. Se kohdentuu nuorten systemaattiseen valmentautumiseen ja aikuisten huippu-urheiluun. Minimivaatimukseksi on määritelty 150 tuntia. Koulutusta toteuttavat lajiliitot ja liikunnan koulutuskeskukset.

2.1.2 Ammatillisen koulutuksen tasot (IV-V)

Valmentajan erikoisammattitutkinto on valmentajakoulutusportaikolla IV-tasoa. Se on näyttötutkinto ja pohjautuu opetushallituksen tutkinnon perusteisiin. Näyttötutkintoon osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä. Valmistavan koulutuksen laajuus on 30 opintoviikkoa. Näyttökokeet valvoo riippumaton taho, joka ei anna valmistavaa koulutusta. Arvioidut näytöt vahvistaa tutkintotoimikunta. Taso neljä kohdistuu erityisesti aikuisten huippu-urheiluun. Koulutusta antavat ja näyttöjä vastaanottavat opetushallituksen auditoinnin hyväksytyt suorittaneet oppilaitokset.

Valmentajakoulutusportaikon korkeimman, V-tason valmentajakoulutuksen voi suorittaa opiskelemalla yliopistossa ylempään (LitM) tai alemman korkeakoulututkinnon (LitK), jatkossa myös ammattikorkeakoulussa suoritettavan Bachelor-tutkinnon. Maisterin opinnot ovat laajuudeltaan 160 opintoviikkoa, liikuntatieteiden kandidaatin opinnot 120 opintoviikkoa ja Bachelor-tutkinto 140 opintoviikkoa.

2.2 Valmentaja- ja ohjaajakäsitteiden määrittäminen

Ohjaajalle ja valmentajalle yhteistä on se, että molemmat auttavat yksilöä (esim. lapsi, huippu-urheilija) hänen tarpeistaan

lähtien. Molempien tehtävänä on auttaa yksilöä elämässä eteenpäin, motivoida elinikäiseen liikkumiseen ja auttaa häntä kantamaan vastuu tekemisistään.

Liikunnan alalla toimivan valmentajan ja ohjaajan työnkuvat ja työmenetelmät ovat hyvin lähellä toisiaan, rajanvetoa on vaikea tehdä. Keskeisin erottava tekijä on ryhmän tai toiminnan tavoite. Perinteisesti valmentajan on katsottu tekevän työtään nuorten ja aikuisten parissa, ohjaajan taas toimivan lasten liikunnassa.

Ohjaajan tehtävänä on herättää ja ylläpitää kiinnostusta sekä lisätä lapsen erityisosaamista turvallisesti eri lajeissa ja toimintaympäristöissä. Hallitakseen suunnittelun ja toteutuksen sekä osatakseen soveltaa liikuntaa ohjattavien tavoitteiden, iän, kehityksen ja yksilöllisyyden mukaan, ohjaajan tulee ymmärtää monipuolisen liikkumisen merkitys eri lajitaitojen oppimisen perustana. Ohjaajan taitoihin kuuluu monipuolisten keinojen hallinta tavoitteellisen oppimisen, motivaation, kasvatuksen ja reilun pelin välineinä.

Valmentaja toimii ohjaajaan verrattuna selkeämmin tavoitteellisen kilpaurheilun suunnassa. Valmentajan keskeisin tehtävä on auttaa urheilijaa saavuttamaan oma henkilökohtainen parhaansa. Valmentaja on sisäistänyt valmennusprosessin eri vaiheet: suunnittelun, harjoituksen toteutuksen, harjoittelun johtamisen, seurannan ja palautteen merkityksen. Valmennusvuosi sisältää aina samat vaiheet, toiminnan määrä, urheilijan tai ryhmän tavoitteet määrittelevät valmennuksen intensiteetin.

Ammattivalmentaja on henkilö, joka tekee valmennustyötä tai siihen läheisesti liittyviä tehtäviä tavoitteellisen kilpaurheilun parissa. Ammattivalmentaja saa tekemästään työstä palkkatuloja. Lisäksi hänellä on alaan liittyvä koulutus. Ammattivalmentaja kantaa vastuuta urheilijan ja lajin kehityksestä yhteiskunnallisesti hyväksyttävien tapojen mukaan.

Valmentaja- ja ohjaajanimikkeiden käyttö on lajikohtaista. Monissa lajeissa on tavaksi tullut käyttää valmentaja-nimikettä myös silloin, kun puhutaan lasten harrastusliikunnan ohjaisesta.

Kun hallitsee valmennusprosessin ja osaa soveltaa sitä kohderyhmän mukaan, valmentaja voi soveltuvalla lisäkoulutuksella toimia kilpa- ja huippu-urheilun lisäksi joko samanaikaisesti tai eri jaksoissa asiantuntijana ja toimijana mm. harrastus- tai terveysliikunnassa, lasten, ikääntyvien ja erityisapua tarvitsevien parissa, kuin myös kuntien liikunta- tai koulutoimen alueella, esimerkiksi lasten iltapäivätoiminnan ohjaajana.

Moniosaaminen tulee valmentajan työssä erityisen tärkeäksi silloin, kun tavoitteena on lisätä valmentajien ja ohjaajien työ-

paikkoja. Tulevaisuudessa valmentaja voi toimia eri tehtävissä uransa eri vaiheissa tai toimintaympäristön kysynnän mukaan.

2.3 Tutkimuksessa käytetyt menetelmät

Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen nykytilaa selvitettiin koulutusta järjestävälle taholle tehdyllä kysely- ja haastattelututkimuksella. Internetpohjaisen Webropol-järjestelmän kautta tehty kysely suunnattiin lajiliitoille, liikunnan koulutuskeskuksille ja SLU -alueille. Kyselyä syvennettiin teemahaastattelulla.

SLU:n jäsenjärjestöinä on 75 lajiliittoa, joilta saatiin kyselyyn 45 vastausta. Kaikki kymmenen suurinta lajiliittoa ja kahdeskakymmenestä suurimmasta 17 vastasi kyselyyn. Yhdeltä lajiliitolta mukaan otettiin kahden eri lajiryhmän vastaus. Vastanneista lajiliitoista 10 valittiin teemahaastattelun kohteeksi.

SLU -alueita on 15, joille kaikille lähetettiin lajiliitoille tehtyä kyselyä vastaava tutkimus. Vastanneita ja tutkimuksessa mukana olleita alueita oli 12.

Liikunnan koulutuskeskuksia Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista. Kyselyyn vastasi viisi koulutuskeskusta, joista neljälle tehtiin lisäksi teemahaastattelu koulutuskeskukselle. Myös Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntabiologian laitokselle tehtiin teemahaastattelu.

Kansainvälisen vertailutyö tehtiin sovelletulla haastattelukonseptilla. Vertailuun valittiin:

- Irlanti: National Coaching and Training Centre
- Iso-Britannia: Sports Coach UK
- Hollanti: Nederlands Olympisch Comité**Nederlandse Sport Federatie*

Kaikissa kolmessa vertailuun valitussa maassa on valmentajakoulutuksen uudistamis- ja kehittämistyöhön käytetty viime aikoina paljon voimavaroja.

2.4 Tutkimuksen tulokset

2.4.1 Tasokoulutusten toteuttajat

Nykyiseen viisiportaiseen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmään siirtymisen jälkeen lajiliitoilla oli yksin vastuu I-III -tasojen koulutuksen sisällöistä aina vuoteen 2001 saakka, jolloin SLU:n osaamiskeskus julkaisi Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tutkintojen perusteet 2000–2003. Tämän lisäksi myös Valmentajan erikoisammattitutkinnon perusteet (Opetushallitus

2002) ja Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan opinto-opas 2002-2004 ovat olleet työkaluina valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmien kehitystyössä.

Lajiliitot vastaavat lajiensa tasojen I, II ja III (7,5 opintoviikkoa) ohjaaja- ja valmentajakoulutuksesta. Lajiliittojen lisäksi SLU, SLU -alueet ja liikunnan koulutuskeskukset tarjoavat yleisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen palveluita tasoille I ja II. Tason IV Valmentajan erikoisammattitutkinnon koulutusta (20 ov) järjestävät liikunnan koulutuskeskukset. Tason V korkeakoulututkintoa (160 ov) järjestää Jyväskylän yliopiston Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta.

Lajiliitot (tasot I-III)

Tasojärjestelmä

Lajiliitoille tehdyn kysely- ja haastattelututkimuksen mukaan nykyinen viisitasoisen koulutusjärjestelmän koetaan toimivan kohtuullisen hyvin, saatujen tulosten mukaan järjestelmää pitää vain kehittää edelleen. Koko suomalainen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä sai arvosanan 7,5 (min 6, max 9).

Erityishuomiota haastatteluissa keräsi IV-tason valmistavan koulutuksen laadun ja tason vaihtelu koulutuksen järjestäjän mukaan. Lisäksi näyttökoejärjestelmää arvosteltiin liian helpoksi.

Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tutkintojen perusteita hyödynnetään koulutusten suunnittelussa jonkin verran ja niiden toimivuus arvioidaan kohtuullisen hyväksi. Tutkintojen perusteita pidettiin haastatteluissa tarpeellisena ohjenuorana koulutusten sisällön suunnittelussa, mutta lajiliitot haluavat liikumatilaa omien koulutuskokonaisuuksiensa suunnitteluun ja toteutukseen.

Lajiliittojen arvion mukaan heidän oman valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen taso on asteikolla 4-10 keskiarvoisesti 7,3 (min 4, max 9). Suurimmalla osassa haastatelluista liitoista valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen asema on vakaa ja varsin arvostettu. Useilla haastatelluista liitoista oli kuitenkin puutteita talous- tai henkilöresurssissa. Resurssit ovat viime vuosina olleet kasvussa.

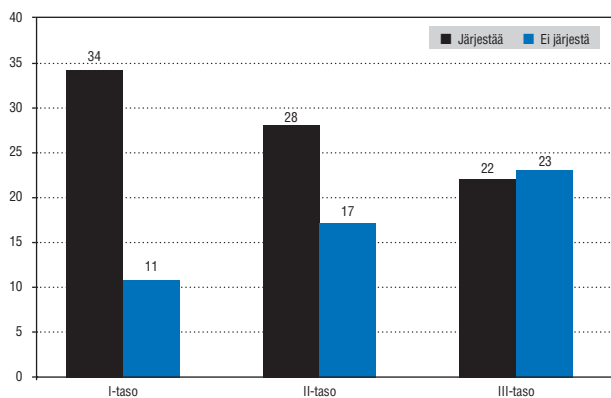
Talous

Yli 80 prosentilla lajiliitoista valmentaja- ja ohjaajakoulutus on omana kokonaisuutenaan niin toiminnassa kuin budjetissakin. Koulutusbudjetti vaihtelee kulujen (min 0 €, max 280 000 €) ja tuottojen (min 0 €, max 280 000 €) osalta suuresti, keskiarvot ovat vastaavasti 35 400 € ja 46 800 €. Lajiliitot kohdentavat

koulutukseen keskimäärin 4 800 € (max 120 000 €). Joidenkin liittojen koulutustoiminta tuottaa voittoa (max 63 500 €). Koulutuspäällikkö on 45 %:lla lajiliitoista, näistä 68 % toimii päätoimisesti. Päätoimisten koulutuspäällikköjen toimenkuvaan kuuluu usein muutakin kuin koulutustoimintaa, esim. valmennusta, kilpailu- tai nuorisotoimintaa. Lajiliitoista 58 %:lla koulutusten toteutukseen osallistuu koulutuspäällikön lisäksi muut päätoimiset työntekijät (keskimäärin 4 henkilöä).

Kyselyyn vastanneista lajiliitoista 37 järjestää I-, II- tai III-tason valmentaja- ja ohjaajakoulutusta (lähes 10 300 osallistujaa), ja 31 muuta valmennukseen ja ohjaukseen liittyvää koulutusta (noin 3 300 osallistujaa). 34 lajiliittoa järjestää I-tason koulutusta (lähes 9 000 osallistujaa), 28 lajiliittoa II-tason koulutusta (n. 1 050 osallistujaa) ja 22 lajiliittoa III-tason koulutusta (lähes 300 osallistujaa) (kuva 2). Useat lajiliitot järjestävät III-tason koulutusta vain joka toinen tai kolmas vuosi. Tasokoulutuksen lisäksi koulutusmuotoja ovat mm. seminaarit, arvokisamatkat ja teemakoulutukset. Kohderyhminä ovat mm. aloittavat ohjaajat, huippuvalmentajat sekä opettajat.

Koulutusten järjestäminen

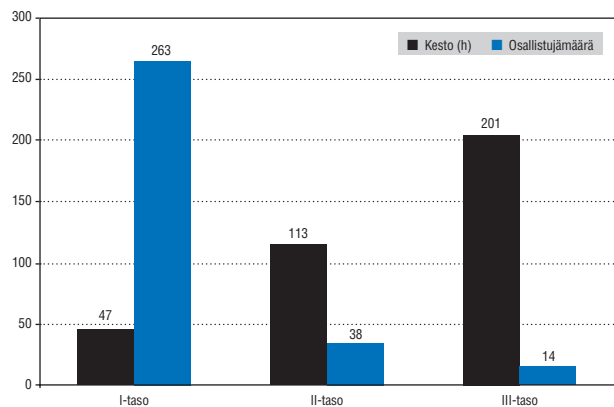

Kuva 2. Lajiliittojen järjestämä tasokoulutus.

Koulutus

Eri lajiliittojen tasokoulutusten laajuudessa ja osallistujamäärissä on suuria eroja. I-tason koulutuksen laajuus on keskimäärin 47 tuntia (min 2 ja max 152), kun Tutkintojen perusteiden suositus on 50 tuntia. Osallistujia I-tason koulutuksissa on keskimäärin 263 (min 2 ja max 3 000). II-tason koulutuksen keskimääräinen laajuus on 113 tuntia (min 40 ja max 360), kun suositus on 100 tuntia. Osallistujia niissä on keskimäärin 38 (min 3 ja max 180). III-tason laajuus on keskimäärin 201 tuntia (min 100 ja max 600) suosituksen ollessa 150 tuntia. Niihin osallistui keskimäärin 14 koulutettavaa (min 2 ja max 48).

Koulutuksen kesto ja osallistujamäärä

Kuva 3. Lajiliittojen järjestämien tasokoulutusten keskimääräinen kesto ja osallistujamäärä.

Yhteistyötahot

Lajiliittojen tasokoulutusten toteutustavat ja osallistujamäärät eroavat suuresti toisistaan. Jotkut liitot toteuttavat koko tasokoulutuksensa itsenäisesti, joillakin tasokoulutus muodostuu lajosista ja –SLU -alueiden, SLU:n sekä liikunnan koulutuskeskusten järjestämistä kahdestatoista yleisestä kurssista.

I-tason koulutuksen toteutuksessa lajiliitot tekevät yhteistyötä satunnaisesti SLU:n, SLU -alueiden, Nuori Suomi ry:n, liikunnan koulutuskeskusten, Antidopingtoimikunnan (ADT) ja yksityisten kouluttajien kanssa. II-tasolla yhteistyö on merkittävää ja jatkuvaa liikunnan koulutuskeskusten ja yksityisten kouluttajien kanssa, satunnaista SLU:n, ADT:n ja muiden lajiliittojen kanssa. III-tason osalta liikunnan koulutuskeskusten kanssa tehtävä yhteistyö on jatkuvaa ja merkittävää, yhteistyö Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU), ADT:n, muiden lajiliittojen sekä yksityisten henkilöiden kanssa on satunnaista. Lisäksi lajiliittojen yhteistyökumppaneina toimivat jossain määrin Suomen Olympiakomitea sekä koulutuspalveluita tarjoavat yritykset.

SLU:n, Nuoren Suomen, ADT:n ja yksityisten henkilöiden kanssa tehtävä yhteistyö koskee pääosin tietotaitoa ja materiaaleja. Liikunnan koulutuskeskusten tietotaitoa, materiaaleja ja tiloja hyödynnetään koulutusten toteutukseen. Lisäksi sekä Olympiakomitean että muiden lajiliittojen tietotaitoa käytetään koulutuksen toteutuksessa. Muita yhteistyötahoja tasokoulutusten toteutuksessa ovat mm. urheiluseurat, kuntien liikuntavirastot, Koululiikuntaliitto, Sosiaali- ja terveysalan järjestöt, ammattijärjestöt, Ilmailulaitos, Kunto ry, vammaisliikuntajärjestöt, Terveys ry, Elämäni Sankari -yhdistys sekä eri lajien kansainväliset yhteistyötahot.

Kouluttajat

I-tason koulutukset järjestetään pääosin alueellisesti ympäri maata ja niiden toteuttamiseen osallistuu keskimäärin 15 kouluttajaa/lajiliitto. Kouluttajien oma valmentajakoulutustaso on pääosin II-, III- tai IV-tasoa. Osa lajiliitoista pystyy järjestämään II-tason koulutuksia alueellisesti, mutta koulutus on yleisesti keskitetty valtakunnallisesti jollekin urheiluopistolle. II-tason koulutuksen toteutukseen osallistuu keskimäärin 7 kouluttajaa/liitto. Kouluttajat ovat III-, IV- tai V-tason koulutuksen käyneitä. III-tason koulutukset järjestetään valtakunnallisesti ja niiden toteutukseen osallistuu 7 kouluttajaa/liitto. Koulutus-tasoltaan kouluttajat ovat IV- tai V-tason käyneitä. Lajiliittojen päätoimiset henkilöt toimivat kouluttajina 42%:ssa I-tason koulutuksista, ulkopuoliset kouluttajat 58 %:ssa. II-tasolla vastaavat luvut ovat 38 % ja 62 %, III-tasolla 35 % ja 65 %.

Koulutustavat ja –sisällöt

Koulutuksessa käytettävät toimintatavat ja oppimisympäristöt vaihtelevat myös lajiliitoittain. Osa lajiliitoista on uudistanut koulutuksensa nykyaikaisen oppimiskäsityksen mukaisesti osallistuvan oppimisen menetelmiin pohjautuvaksi. Koulutusta tehdään vielä osittain perinteisen mallin mukaan kouluttajajoh-toisesti ja luentopainotteisesti. Lajiliitoista 75 % käyttää harjoitus- ja vuorovaikutustyyliä opetusmenetelmänä paljon. Itse-oppiminen ja yksilölliset tehtävät ovat seuraavaksi käytetyimmät menetelmät. Verkkopohjaisen oppimisympäristön käyttö kiinnostaa useita lajiliittoja, mutta vasta 5 lajiliittoa käyttää sitä jonkin verran, 10 liittoa vähän.

Tasokoulutusten sisällöt vaihtelevat lajiliittojen välillä suu-resti. Taulukossa 1 on esitetty valmennuksen eri osa-alueiden prosentuaaliset osuudet kunkin tason koulutuksessa. Taitovalmennus on keskimäärin suurimmassa roolissa kaikilla tasoilla, sen osuus vähenee siirryttäessä ylemmille tasoille. Fyysisten ominaisuuksien valmennuksen, valmentautumisen suunnitel-lun, terveyden edistämisen ja sosiaalisten taitojen osuus pysyy suunnilleen samana eri tasoilla. Opettamisen ja oppimisen se-kä kasvatuksellisten näkökohtien osuus on suurimmillaan I-tason koulutuksessa. Valmentajana kehittymisen osuus koulu-tuksessa kasvaa koulutustason noustessa. (Taulukko 1)

Kehittämistoiveet

Lajiliitot kokevat, että I-tasolla eniten kehittämistä on sosiaa-listen taitojen ja valmentajana kehittymisen osa-alueilla, tyytyväisimpiä ollaan valmentautumisen suunnitteluun. II-tasol-la suurimmiksi kehityskohteiksi koetaan sosiaaliset taidot ja valmentajana kehittyminen sekä opettaminen ja oppiminen. Tyytyväisimpiä ollaan fyysisten ominaisuuksien valmennuksen koulutukseen. III-tason koulutusten kehittämistarpeet ovat suurimmat taitovalmennuksessa, opettamisessa ja oppimisessa sekä sosiaalisissa taidoissa, tyytyväisimpiä ollaan fyysisten omi-naisuuksien valmennuksen ja kasvatuksellisten näkökohtien koulutukseen.

Koulutusmateriaalit

Lajiliitot käyttävät monissa eri muodoissa olevia koulutusmate-riaaleja. Yli 80 %:lla lajiliitoista on käytössään kirjallista materi-

Taulukko 1. Valmennuksen osa-alueiden osuudet (%) lajiliittojen tasokoulutusten sisällöstä.

	Taito- valmennus	Fyysisten ominaisuuksien valmennus	Valmentautumi- sen suunnittelu	Opettaminen ja oppiminen	Terveyden edistäminen	Kasvatukselliset näkökohdat	Sosiaaliset taidot	Valmentajana kehittyminen
I-TASO								
Ka	27,5	14,8	11,3	16,2	5,8	12,1	8,2	8,1
min	0	5	5	2	0	3	1	0
max	80	35	25	30	15	30	25	20
II-TASO								
Ka	23,0	19,2	13,9	10,7	7,0	8,4	6,5	11,9
min	5	5	5	0	0	0	5	5
max	50	40	21	25	20	25	10	40
III-TASO								
Ka	22,5	16,9	14,0	11,8	5,8	6,1	8,4	16,2
min	10	5	5	0	0	0	0	5
max	40	35	20	25	18	12	20	45

	Kirjallinen materiaali	Internet	Cd-rom	Dvd-rom	Video	Muu
I-taso	92	22	24	13	74	30
II-taso	85	28	32	13	65	24
III-taso	83	31	36	12	67	39
Myynti	77	12	31	12	56	22

Taulukko 2. Niiden lajiliittojen prosentuaalinen osuus, jotka käyttävät ko. koulutusmateriaaleja.

aalia, joillakin liitoista on kirjoja, pääosalla monistemateriaalia. Videoita koulutusmateriaalina käyttää noin 70 % liitoista. Sähköisessä muodossa olevaa materiaalia käytetään harvemmin: internetissä olevaa materiaalia ja Cd-romeja on noin 30%:lla, Dvd-romeja noin 13 %:lla lajiliitoista. Myytävänä oleva koulutusmateriaali on samankaltaista kurssimateriaalin kanssa. (Taulukko 2)

I-tason koulutusmateriaaleista liitot ovat tyytyväisimpiä opettamiseen ja oppimiseen, taitovalmennukseen, fyysisten ominaisuuksien valmennukseen ja valmentautumisen suunnitteluun liittyviin materiaaleihin. Kehittämistä on eniten sosiaalisiin taitoihin ja valmentajana kehittymiseen liittyvissä materiaaleissa. II- ja III-tason materiaaleista tasokkaimpia ovat fyysisten ominaisuuksien valmennukseen ja valmentautumisen suunnitteluun liittyvät materiaalit. Kehittämisen tarvetta on eniten terveyden edistämisen, kasvatuksellisten näkökohtien ja sosiaalisten taitojen materiaaleissa.

Valmentajat kouluttautuvat lajiensa kansainvälisissä koulutustapahtumissa sekä Suomessa että ulkomailla. Kahdeksankymmentä valmentajaa kahdeksastatoista eri lajiliitosta osallistuu vuosittain noin viiteenkymmeneen eri kansainväliseen koulutustapahtumaan ulkomailla. Yksitoista lajiliittoa järjestää kansainvälisiä koulutustapahtumia Suomessa, niihin osallistuu 750 valmentajaa.

SLU -alueet (taso I)

SLU -alueilla on I-tasolle viisi eri nimistä peruskurssia (Lasten urheilun perusteet, Uuden ohjaajan starttikurssi, Opettaminen ja taidon oppimisen perusteet, Fyysisen harjoittelun perusteet ja Psykkisen valmennuksen perusteet) sekä kolme tilaus- ja teemakurssia (Nuorten urheilun perusteet, Nuoren urheilijan ravitsemus ja Tyypilliset urheiluvammat).

Tasojärjestelmä

SLU -alueiden arvion mukaan viisitasoinen koulutusjärjestelmä toimii kohtuullisesti. Tutkintojen perusteita hyödynnetään

koulutusten suunnittelussa jonkin verran ja niiden toimivuus arvioidaan kohtuullisen hyväksi. SLU -alueiden arvion mukaan heidän oman valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen taso on asteikolla 4–10 keskiarvoisesti 8,0 (min 7, max 9). Koko suomalainen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä saa keskimääräiseksi arvosanaksi 7,3 (min 6, max 8).

Talous

SLU -alueista 58 prosentilla valmentaja- ja ohjaajakoulutus on omana kokonaisuutena budjetissa ja 75 prosentilla toiminnassa. Koulutuksen budjetti vaihtelee kulujen (min 3 000 €, max 32 000 €) ja tuottojen (min 2 500 €, max 99 000 €) osalta suuresti keskiarvojen ollessa vastaavasti 15 900 € ja 32 300 €. Hieman yli puolet SLU -alueista kohdentaa varoja koulutukseen (max 67 000 €), ja hieman alle puolella alueista koulutustoiminnalla tehdään tuottoa (max 3 000 €). Puolella SLU-alueita on koulutuspäällikkö, joista puolet toimii päätoimisesti. 75 %:lla SLU -alueista koulutusten toteutukseen osallistuu koulutuspäällikön lisäksi muita alueen päätoimisia työntekijöitä (keskimäärin 1,7 henkilöä).

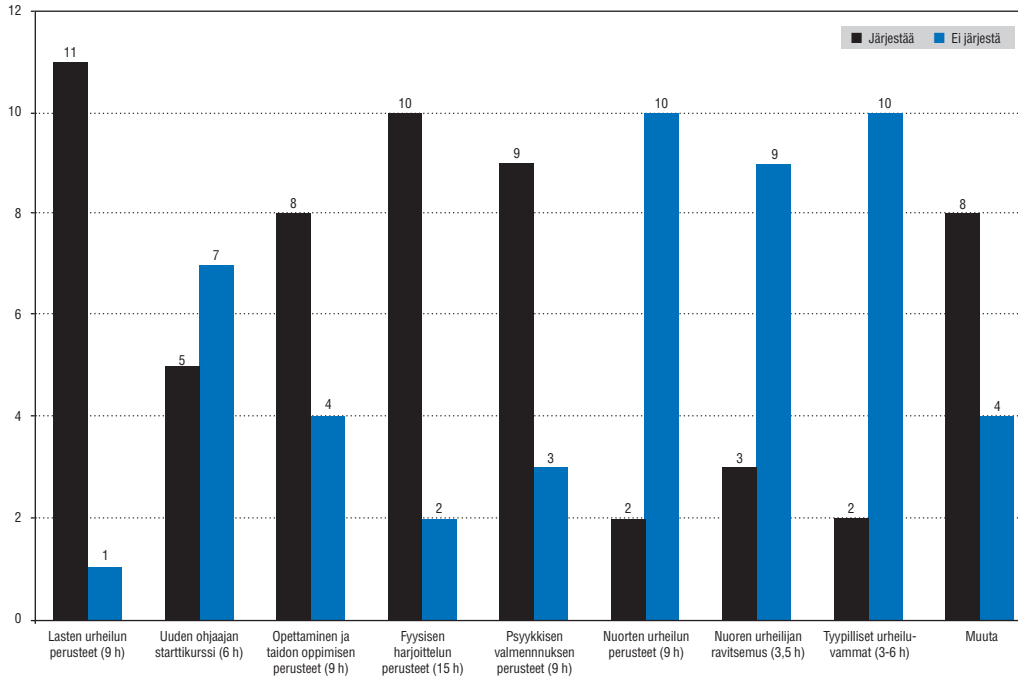
Koulutusmäärät

Kyselyyn vastanneista 12:sta SLU -alueesta kaikki järjestävät vähintään yhtä (ka 4,3, max 7) I-tason kurssia (yhteensä 1 300 osallistujaa), ja 75 % järjestää muuta valmennukseen ja ohjaukseen liittyvää koulutusta (ka. 1,4 koulutusta/alue, max 3, yhteensä 700 osallistujaa). (Kuva 4)

Muon koulutuksen sisältöjä ovat mm. valmentajan vastuu, kokonaisvaltainen valmennus, pienten lasten liikunta sekä päihde- tai antidoping-valistus. I-tason kurssit ovat lähes kaikilla alueilla kestoltaan samanlaisia.

Yhteistyötahot

Koulutuksen toteutuksessa SLU -alueet tekevät yhteistyötä jatkuvasti SLU:n, Nuoren Suomen ja yksityisten henkilöiden kanssa. Satunnaista yhteistyö on muiden SLU -alueiden, liikunnan koulutuskeskusten, ADT:n, lajiliittojen ja koulutuspalveluita

Kuva 4. SLU -alueiden järjestämät koulutukset.

tarjoavien yritysten kanssa. SLU:n, Nuoren Suomen ja lajiliit-tojen kanssa tehtävä yhteistyö koskee pääosin tietotaitoa, materiaaleja ja markkinointia. Muiden SLU -alueiden, ADT:n ja yksityisten henkilöiden tietotaitoa ja materiaaleja hyödynnetään koulutusten toteuttamisessa. Liikunnan koulutuskeskuk-sien tietotaitoa ja tiloja sekä Olympiakomitean ja koulutuspal-veluita tarjoavien yritysten tietotaitoa käytetään myös koulu-tusten toteutuksessa. Muita yhteistyötahoja koulutusten toteu-tuksessa ovat mm. KIHU, kunnat, läänit ja oppilaitokset.

I-tason koulutusten toteuttamiseen osallistuu keskimäärin 6 kouluttajaa/SLU -alue. Kouluttajien valmentajakoulutustaso vaihtelee suuresti, I-tasolta V-tasolle. 31 %:ssa kurseista kou-luttajina toimivat lajiliiton päätoimiset työntekijät ja 69 %:ssa ulkopuoliset kouluttajat.

Koulutustavat ja -sisällöt

Harjoitus- ja vuorovaikutustyyli ovat käytetyimmät opetusmen-etelmät SLU -alueiden koulutuksissa. Erilaisten ratkaisujen tuottaminen, ohjattu oivaltaminen, itsearviointi ja yksilölliset tehtävät ovat seuraavaksi käytetyimmät menetelmät. SLU -alueiden mielestä heidän koulutuksissaan eniten kehittämistä on sosiaalisten taitojen, valmentajana kehittymisen, kasvatuk-sellisten näkökohtien ja terveyden edistämisen osa-alueilla ja tyytyväisimpiä ollaan opettamisen ja oppimisen sekä fyysisten ominaisuuksien valmennuksen osa-alueeseen.

Koulutusmateriaalit

Yli 80 %:lla SLU -alueista on käytössään kirjallista materiaalia. Videoita on tarjolla noin 70 %:lla ja Cd-romeja noin 30 %:lla SLU -alueista. Myytävänä olevan koulutusmateriaali on sa-mankaltainen kurssimateriaalin kanssa. Tyytyväisimpiä SLU -alueet ovat kasvatuksellisiin näkökohtiin, opettamiseen ja op-pimiseen ja fyysisten ominaisuuksien valmennukseen liittyviin materiaaleihin. Kehittämistä on eniten valmentajana kehitty-miseen ja taitovalmennukseen liittyvissä materiaaleissa.

Suomen Liikunta ja Urheilu ry (taso II)

Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU) tukee valmentaja- ja ohjaajakoulutusta kehittämisselvyillä, tapaamisilla ja valmiil-la koulutustuotteilla. SLU toimii valmentaja- ja ohjaajakoulu-tuksen yhteisissä hankkeissa, erityisesti tasoilla I ja II. Se tuot-taa jäsenjärjestöille yhteisiä ja järjestökohtaisia palveluita, ma-teriaaleja ja koulutussisältöjä. Tarjolla on 12 eri kurssimateri-aalia. Yhteisistä I- ja II-tason palveluista SLU kokosi vuonna 2003 valtakunnallisen kurssikalenterin internet-sivuilleen ja esitteeksi. Lisäksi SLU tuotti valmentaja- ja ohjaajakoulu-tuksen koulutusselvityksen, joka on hakuteos lajiliittojen koulu-tusjärjestelmistä.

SLU vastasi valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen yhteisten palveluiden johtoryhmän toiminnasta vuonna 2003. Johtoryhmä kehitti valmentajien ja ohjaajien koulutuksen palvelukonseptia, markkinointia ja kouluttajakoulutusta sekä valmisteli koulutusvastaavien ja valmennuspäälliköiden verkostotapaamiset, joita SLU ja Suomen Valmentajat ry järjestivät vuonna 2003 neljä kertaa. Tapaamisiin osallistui 164 koulutuksen parissa työskentelevää henkilöä. Verkostotapaamiset jatkuvat myös vuonna 2004.

Koulutusmateriaalit

Vuoden 2003 aikana SLU päivitti valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tason I materiaaleista Lasten urheilun perusteet, Uuden ohjaajan starttikurssin ja Nuorten urheilun perusteet. Päivitystyön painopiste oli eettisissä ja yhteiskuntavastuullisissa aiheissa. Samalla materiaalit sähköistettiin ja tuotantotapa muutettiin tulostustuotteiksi. Päivittämistä jatketaan 2004 kolmella materiaalilla.

Liikunnan koulutuskeskukset (tasot I-IV)

Liikunnan koulutuskeskukset järjestävät tasojen I-IV koulutuksia joko omina paketteinaan valmentajan yleiskoulutuksina (esim. II-tasolla Johtaminen valmennuksessa, Taitoharjoittelu ja Fyysinen harjoittelu), tai räätälöityjä tasokoulutuksia yhdessä lajiliittojen kanssa. Koulutusten sisältöjä ja toteutusmuotoja kehitetään yhteistyössä koulutuskeskusten painopistelaajien kanssa. Eri ryhmille järjestetään myös omia, tarpeen mukaan suunniteltuja koulutuksia.

Tasokurssien lisäksi koulutuskeskukset järjestävät erilaisia seminaareja, kuten ”Valmentaminen Suomessa” –seminaarit.

Tason IV Valmentajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta (40 ov) järjestävät vuonna 2004 Kuortaneen, Lapin, Pajulahden, Suomen ja Varalan urheiluopistot.

Taulukko 3. Valmennus- ja testausopin opintokokonaisuudet.

Perusopinnot (15 ov)	Aineopinnot (20/23 ov)	Syventävät opinnot (35 ov)
Valmennusopin perusteet 2 ov	Valmennusopin jatkokurssi 4 ov	Valmennus- ja testausopin tutkimusmetodiikka 6 ov
Testausopin perusteet 5 ov	Testausopin jatkokurssi 4 ov	Valmennus- ja testausopin syventävä seminaari 5 ov
Ravitsemus ja liikunta 2 ov	Perusharjoittelu II 3 ov	Valmennus- ja testausopin syventävä kirjallisuus 6 ov
Johtaminen ja ryhmädynamiikka 2 ov	Johd. omatoimiseen tutkimustyöhön 6 ov	Gradu-seminari 3 ov
Valmennuksen ja testauksen filosofia 1 ov	Päätöharjoittelu valmennusopissa 3 ov	Pro Gradu-tutkielma 15 ov
Perusharjoittelu I 3 ov	Päätöharjoittelu testausopissa 3 ov	

Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta (taso V)

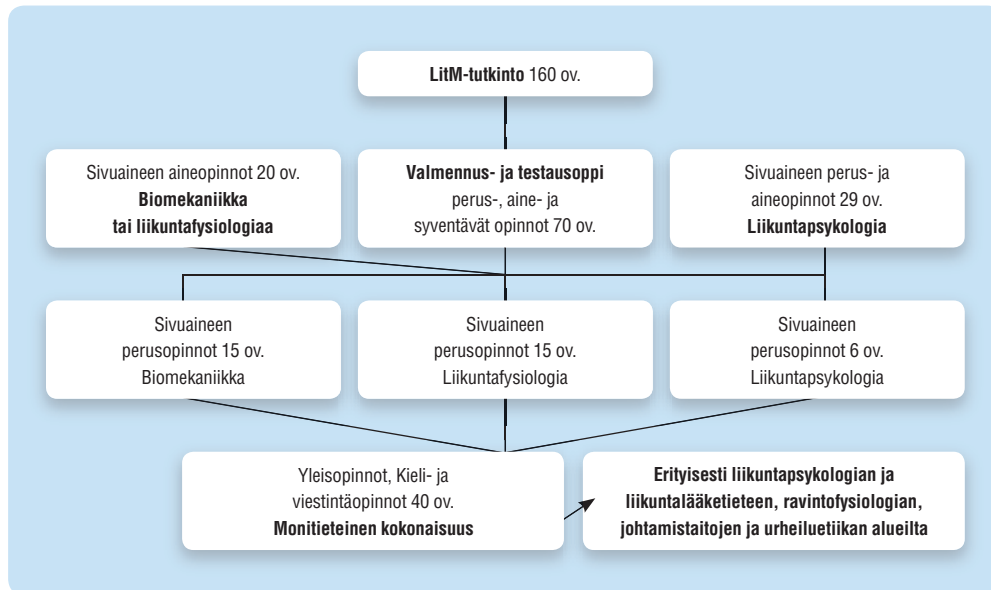
Tason V valmentajakoulutusta, korkeakoulututkintoa (160 ov) järjestää Jyväskylän yliopiston Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan liikuntabiologian laitos. Vuosittain sitä suorittamaan valitaan kymmenen opiskelijaa, joiden pääaineena on valmennus- ja testausoppi. Valmennus- ja testausopin koulutuksella ja tutkimuksella on laaja-alainen sisältö. Koulutus tähtää kilpa- ja huippu-urheilun valmennuksen ja fyysisen kunnon testauksen sekä kunto- ja koululiikunnan, kuntoutuksen ja työpaikkaliikunnan kehittämiseen liikuntabiologisia tutkimusmenetelmiä soveltamalla ja kehittämällä spesifisten tarpeiden suunnassa. Vahvan liikuntabiologisen sisällön ohella valmennus- ja testausoppi koostuu monitieteisestä koulutuksesta, johon kuuluu erityisesti liikuntapsykologian, ja -lääketieteen, ravintofysiologian, johtamistaitojen sekä valmennuksen ja testauksen eettisiin ja moraalisiin tekijöihin liittyviä opintoja.

Lisäksi liikuntabiologian laitoksen opintoihin valitaan vuosittain seitsemän opiskelijaa, joiden pääaine on biomekaniikka, ja seitsemän opiskelijaa, joiden pääaine on liikuntafysiologia.

Koulutuksen tavoitteet

Liikuntabiologisen koulutuksen tavoitteet eroavat muusta valmentajakoulutuksesta, sillä se urheiluvalmentajien kouluttamisen lisäksi pyrkii valmistamaan kouluttajia, tutkijoita ja testaa- jia. Koulutuksen pohjalta valmistuvien odotetaan pystyvän itsenäisesti kehittämään omaa lajiaan ja fyysisen kunnon testausta sekä antamaan alan koulutusta. Koulutus antaa syvällisen tietämyksen ja laaja-alaisen näkemyksen.

Valmennus- ja testausopin opinnot koostuvat kolmesta eri kokonaisuudesta: perusopinnot (15 ov), aineopinnot (20 tai 23 ov) ja syventävät opinnot (20 ov) sekä Pro Gradu-tutkielmas- ta (15 ov) (Taulukko 3).

Kuva 5.
Esimerkki
valmennus- ja
testausopin
LitM-tutkinto-
kokonaisuudesta.

Liikuntatieteiden maisterin tutkintoon kuuluu lisäksi kieli- ja viestintäopinnot (8 ov), liikunnan yhteisiä opintoja (31 ov) (sisältävät filosofian, terveystieteen, liikuntakulttuurin, -pedagogiikan, -didaktiikan, -psykologian, -hallinnon ja -lääketieteen, etiikan ja tilastotieteen opintoja), yhden sivuaineen perus- ja aineopinnot (15 ov ja 20 ov) ja yhden sivuaineen perusopinnot (15 ov) tai kolmen sivuaineen perusopinnot (3 x 15 ov) sekä muita vapaasti valittavia opintoja niin, että tutkintoon vaadittava 160 opintoviikkoa täyttyy. (Kuva 5).

Sivuaineiksi valmennus- ja testausopin pääaineopiskelijat valitsevat usein biomekaniikan, liikuntafysiologian, -psykologian ja -pedagogiikan opintoja. Liikuntapsykologia voi myös olla valmennus- ja testausopin pääaineena.

2.5 Tulosten pohdinta

Suomessa on tällä hetkellä monta valmentaja- ja ohjaajakoulutusta antavaa tahoa. Järjestäjinä toimivat lajiliitot, SLU, SLU -alueet, liikunnan koulutuskeskukset sekä Jyväskylän yliopisto kukin erikseen ja yhdessä. Yhtään koulutusta valtakunnallisesti koordinoivaa tahoa ei ole.

Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutus

Lajiliitot vastaavat lajinsa tasojen I-III -koulutuksista. Nyt tehtyyn kyselyyn saatujen 45:n vastauksen mukaan 34 lajiliittoa järjestää I-tason koulutusta, 28 II-tason koulutusta ja 19 III-tason koulutusta. Osalla lajiliitoista järjestelmä on täysin oma-

ehtoinen ja osalla järjestelmä perustuu SLU:n, SLU -alueiden ja liikunnan koulutuskeskusten järjestämiin yleisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kursseihin tasoilla I ja II. Nämä palvelut toteutuvat huonosti etenkin II-tasolla.

Koulutusten toteuttamistavat eroavat lajiliitoissa toisistaan huomattavasti. Osalla lajiliitoista koulutustaso on kiinteästi määritelty kokonaispaketti, toisilla koulutus muodostuu vapaa- valintaisista osioista, joista pitää koota tietty tuntimäärä. Kyselyyn vastanneiden lajiliittojen tasokoulutuksiin osallistuu n. 9300 valmentajaa ja ohjaajaa. Lajiliitot järjestävät myös muuta valmentaja- ja ohjaajakoulutusta, kuten seminaareja, jatkokoulutusta, ja aloittavan ohjaajan koulutusta. Näihin koulutuksiin osallistuu vuosittain n. 3300 valmentajaa ja ohjaajaa.

Liittojen järjestämät valmentaja- ja ohjaajakoulutuskokonaisuudet vaihtelevat huomattavasti niin kestojen kuin sisältöjenkin osalta. Esimerkiksi I-tason koulutuskokonaisuuden laajuus vaihtelee kahdesta tunnista 152:en tuntiin. Osalla liitoista koulutussisällöt perustuvat SLU:n Tutkintojen perusteisiin, toisilla ne on rakennettu kansainvälisen lajiliiton suositusten mukaan, joillakin sisällöt ovat muotoutuneet lajin sisäisten työryhmien kautta.

Tutkintojen perusteiden mukaista toimialakohtaista (Lasten ja nuorten liikunta, Aikuisten kunto- ja terveystieteiden liikunta ja Kilpa- ja huippu-urheilu) kolmen koulutussektorin mallia kykenevät toteuttamaan vain harvat lajiliitot. Koulutusmateriaalin uudistamiseen ja koulutuksen kehitystyöhön voimavaroja on vain suurimmilla lajiliitoilla, muilla kehittäminen on hidasta.

Valmentajan ammatillinen koulutus

Valmentajan erikoisammattitutkintoon valmistavaa IV-tason koulutusta järjestävät Kuortaneen, Lapin, Pajulahden, Suomen ja Varalan urheiluopistot. Lajiliittojen mielestä IV-tason valmistavan koulutuksen ja oppilasaineksen taso vaihtelevat suuresti.

Jyväskylän yliopiston Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan liikuntabiologian laitos järjestää tason V valmentajakoulutusta. Korkeakoulututkinnon pääaineena voivat olla valmennus- ja testausoppi, liikuntafysiologia tai biomekaniikka. Valmennus- ja testausopissa on paljon liikuntabiologisia perusopintoja, mutta oppiainekokonaisuus on monitieteinen sisältäen liikuntapsykologiaa, liikuntalääketiedettä, ravitsemusfysiologiaa, johtamistaitoja ja urheiluetiikkaa.

Liikuntabiologisen koulutuksen tavoitteet eroavat jossakin määrin muusta valmentajakoulutuksesta, sillä se urheiluvalmentajien kouluttamisen lisäksi valmistaa kouluttajia, tutkijoita ja testaajia. Valmistuneiden katsotaan pystyvän itsenäisesti kehittämään omaa lajiaan ja antamaan alan koulutusta. Liikuntabiologian laitoksen ja muiden valmentaja- ja ohjaajakoulutustahojen (tasolla I-IV) tarkoituksenmukaista yhteistyötä on kehitettävä.

Varsinaisen viisiportaisen järjestelmän lisäksi on olemassa erilaisia ammattitutkintoja, joihin opiskelijan on mahdollista sisällyttää valmennuksen opintoja. Ammattikorkeakoulujen Liikunnanohjaajan AMK-tutkintoon opiskelijat voivat valita valmennuksen opintoja jopa 60 opintoviikkoa. Myös Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun Vierumäen liikuntainstituutti järjestää 140 opintoviikon liikunnan ammattikorkeakoulututkintoa ”Degree Programme in Sports and Leisure Management”-koulutusohjelmassa, jonka suuntautumisvaihtoehtona on valmennus. Lisäksi liikunnan koulutuskeskusten järjestämien Liikunnanohjauksen perustutkintojen osaksi opiskelija voi valita valmennuksen opintoja.

Tasokoulutusten laadunarviointi

SLU:n Tutkintojen perusteissa on suositukset valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän tasojen tuntimääristä ja sisällöistä, mutta yhtenäinen koulutuksen laadunarviointijärjestelmä puuttuu täysin. Joillakin lajiliitoilla on olemassa tasokokeet tai lopputyö, toisilla kaikki osallistujat läpäisevät koulutuksen suoritettuaan vaadittavan määrän oppitunteja. Myös IV-tason koulutuksen näyttökokeen vaatimukset vaihtelevat koulutuksen järjestäjän mukaan. V-tason koulutuksen laadunarviointi perustuu yliopiston tutkintojärjestelmään.

3 Kansainvälinen vertailu

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tilaa muissa maissa selvitetään haastattelemalla maiden koulutusta koordinoivia tahoja. Tarkoituksena oli saada tietoa koulutusrakenteesta, koulutusten sisällöistä, rahoituksesta ja hallinnosta. Selvitystyön tuloksia verrattiin Suomen valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen. Esiin nostettiin ydinkohtia, joilla voisi olla käyttöarvoa valmentaja- ja ohjaajakoulutustamme kehitettäessä. Vertailua tehtiin Irlannin, Iso-Britannian, Hollannin ja Ruotsin järjestelmiin. Tämä yhteenveto perustuu haastattelutyön tuloksiin.

3.1 Irlanti

Irlannin valmentaja- ja ohjaajakoulutus on osa kansallista valmennuksen kehitysohjelmaa. Nykyiseen, vuonna 1993 käynnistyneeseen ohjelmaan osallistuu 55 kansallista lajiliittoa, kehitysohjelmaa koordinoi Limerickin yliopiston yhteydessä toimiva National Coaching and Training Centre (NCTC). NCTC:n toiminta rahoitetaan pääosin kansallisin veikkausvoittovaroilla.

Ohjelman ydin on neliportainen valmennus- ja valmentajakoulutusjärjestelmä. Tavoitteet liittyvät valmennuksen, valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen sekä lajien valmennusjärjestelmien kehittämiseen. Kehitysohjelman mukaisesti valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa etenemistä voidaan kuvata urheilijan polun rinnalla kuvan 6 mukaisesti.

Kaikilla koulutustasoilla on yhteiset yleiset tavoitteet ja koulutusohjelmat, jotka integroidaan lajien koulutukseen. Koulutus suunnitellaan yhdessä lajien ja NCTC:n nimeämien henkilöiden kanssa. Sisällöt ja eteneminen vaihtelevat lajien vaatimusten mukaan. Johtoajatuksena on, että kaikkien lajien valmentajat hallitsevat hyvin yleiset valmennuksen perusasiat 3-tason suoritettuaan. Viidennen koulutusportaan lisäämistä ja tarvetta tutkitaan.

Sisältöjen kolme pääkohtaa: 1) Valmentaja, 2) Urheilija ja 3) Laji toistuvat kaikilla tasoilla. Pääkohtien lisäksi 11 alakohtaa varmistavat oppisisältöjen yhtenäisyyden. Oppiaineksen integroiminen ja soveltaminen jokaisen lajin vaatimuksia vastaavaksi tehdään lajiliittojen ja NCTC:n yhteistyönä. Valmentajien kehittymistä ohjaa yhteensä 560 lajien nimeämää koulutettua tutoria, valvovana elimenä on NCTC:n nimeämä koulutuskollegio.

Valmentajakokelas voi Irlannissa käydä vapaaehtoisena 6-8:n

tunnin perehdyttämiskurssin ennen ensimmäistä tasokoulutusta, jonka kesto on 20-40 tuntia. Sen suorittamista ja vähintään vuoden työkokemusta edellytetään ennen siirtymistä 2-tason (40-60 tuntia) koulutukseen. Vähintään kahden vuoden työkokemuksen jälkeen voi edetä 3-tason koulutukseen (200-240 tuntia), joka kokonaisuudessaan kestää yli vuoden. Kolmannen tason voi saavuttaa minimissään neljässä vuodessa. Lajiliitot valitsevat koulutettavat korkeimpaan 4-tason koulutukseen. Se edellyttää vuoden kokopäivätoimista tai 2-4:n vuoden työn ohessa tapahtuvaa opiskelua. Tasokoulutusten lisäksi järjestetään lisäkoulutusta, mm. workshoppeja.

Jokaisen lajin oma ohjausryhmä vastaa valmentajien auktorisoinnista ja tasotodistuksista. NCTC:n koulutuskollegio valvoo lajien valmentajakoulutuksen laatua. Laadun mittareita ovat:

- Yhteisesti sovitut tutkintovaatimukset
- Koulutetut tutorit
- Koulutusten hyväksyntäjärjestelmä
- Koulutuksen valvonta ja tarkkailu
- Kurssien loppuun saattaminen
- Valmentajatodistukset
- Valmentajarekisteri

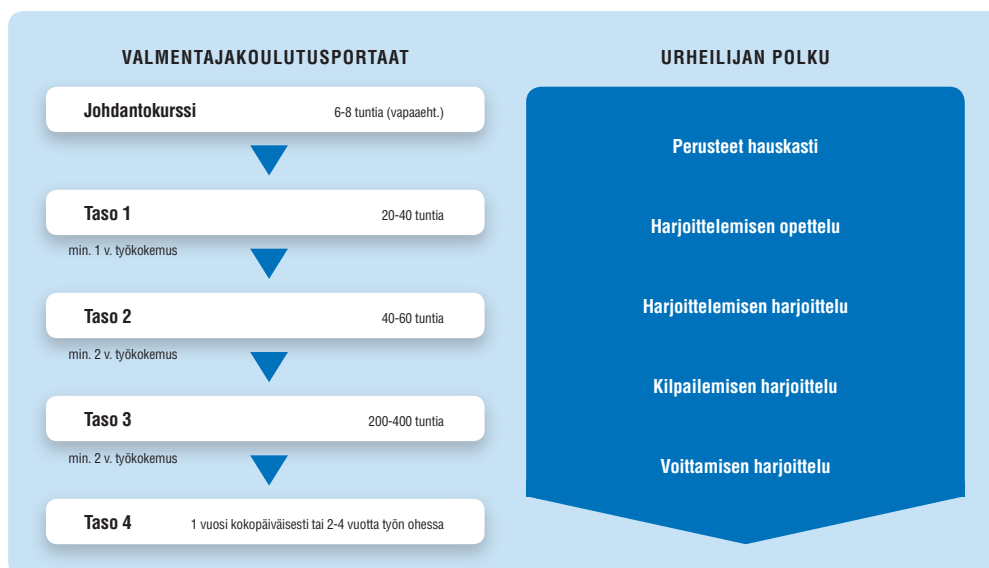
Koulutus on painottunut alimmille tasoille. Perehdyttämiskoulutuksen on uuden järjestelmän mukaan käynyt 14000 ja 1-tason 6000 valmentajaa. Tason 2 koulutettujen määrä on enää 1000, 3-tason 85. Uuden koulutusjärjestelmän mukaisia 4-tason käyneitä ei vielä ole. Luvuissa ei ole mukana Irlannissa vahvoja kansallisia kelttilajeja.

3.2 Iso-Britannia

Leedsissä päämajaansa pitävä sports coach UK:n (scUK) vastaa valmennuksen ja valmennusjärjestelmän kehittämisestä Englannissa, Walesissa, Skotlannissa ja Pohjois-Irlannissa -käytännössä Iso-Britannian alueella. Työtä tehdään yhdessä monitahoisen alueellisen urheilujärjestöverkoston ja kansallisten lajiliittojen kanssa. Päämääriensä toteuttamiseksi scUK osallistuu valmennuksen eettisten periaatteiden kehittämiseen, ohjeistaa valmentajakoulutuksen sisältöjä, jakaa taloudellista tukea toimijoille sekä jatkuvasti kehittää ja uudistaa valmennusta.

Yleinen, kaikille lajeille yhteinen valmentaja- ja ohjaajakoulutus perustuu workshop-työskentelyyn pienryhmissä. Sarjaan kuuluu 27 eri nimikkeillä olevaa tilaisuutta, jakautuen kahteen pääluokkaan 1) Valmennuksen perusteet ja 2) Oman valmennustoiminnan kehittäminen. Koulustarjontaa on alueellisesti, kaikeratasoisille valmentajille. Huippuvalmentajille järjestetään erikseen workshoppeja yhdessä mm. Olympiakomitean ja vammaisurheilujärjestöjen kanssa. Vuonna 2003 scUK järjesti 1425 workshopia, joihin osallistui yhteensä 20 000 valmentajaa ja opettajaa.

Iso-Britanniassa kouluttautuessaan valmentaja etenee 5-tasoisien tutkintotodistusjärjestelmän (National Coaching Certificate, NCC) mukaan. Tasoluokittelussa on käytetty hyväksi sekä yleisiä urheiluun ja valmentamiseen liittyviä elementtejä että kunkin lajiliiton määrittelemiä omia spesifejä pätevyysvaatimuksia. (Kuva 7) Näistä on rakennettu yhteinen yleinen ta-

Kuva 6. Eteneminen valmentajakoulutusportailla verrattuna urheilijan polkuun Irlannissa.

soluokitus johon lajit lisäävät omat lajikohtaiset edellytyksensä. Lajiliitot soveltavat 5-portaista järjestelmää omien tarpeidensa mukaan, koko skaala ei ole kaikilla lajeilla käytössä.

Taso	Mitä valmentajan odotetaan osaavan
5	Huipputason valmennusohjelmien kehittäminen, johtaminen ja toteuttaminen
4	Pitkän aikavälin valmennusohjelman suunnittelu, toteutus ja arviointi
3	Valmennusprosessin (suunnittelu-toteutus-analysointijohtopäätökset-uusi suunnitelma) johtaminen vuositasolla
2	Valmennustapahtumien johtamiseen ja arviointiin osallistuminen
1	Avustavana valmentajana toimiminen, valmennuksen suunnittelussa avustaminen, yleensä ohjauksen alaisena

Kuva 7. Valmentajan osaamisedellytysten kuvaus tasoluokkien (NCC) mukaan Iso-Britanniassa.

Koulutus on kaikille avointa ja eteneminen siinä on tehty joustavaksi. Järjestelmän ydinajatuksena on kannustaa valmentajia jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Valmentajan kehittymistä työssään on tuettu kouluttamalla valmentajia toistensa mentoreiksi, tukihenkilöiksi.

Yhteiskunta tukee scUK:n valmentaja- ja ohjaajakoulutusta vuosittain lähes 10 miljoonalla punnalla (15 m€). Hiljattain myönnetyn 4 miljoonan punnan (6 m€) lisämäärärahan turvin palkataan 45 uutta kokopäivätoimista henkilöä kehittämään valmennusta. Nämä toimihenkilöt sijoittuvat eri puolille Iso-Britanniaa kehittämään valmentamista ammattina, luomaan valmentajille entistä yhtenäisempiä pätevuysnormistoja sekä auttamaan valmentajia kehittymään työssään. Tällä hetkellä rakentumassa on alueellisesti toimivien kokopäivätoimisten ja osa-aikaisten valmentajien verkosto. Tavoitteena on vuoteen 2006 mennessä saada 3000 valmentajaa toimimaan yhteisten tavoitteiden suunnassa. Tällä haetaan paitsi apua vallitsevaan valmentajapulaan myös uutta nostetta valmentamiseen ammattina.

3.3 Hollanti

Hollannin urheilun valtakunnallinen sateenvarjo-organisaatio on Arnhemissa sijaitseva Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF). Papendalin harjoituskeskuksen yhteydessä asemapaikkaansa pitävä kansallisen olympiakomitean ja urheilun keskusjärjestön yhteenliitymä on perustettu vuonna 1993. Sen jäsenjärjestöinä on 72 kansallista lajiliittoa, joiden 30 000:ssa urheiluseurassa jäseniä

on 4,7 miljoonaa. NOC*NSF ajaa jäsenjärjestöjensä etuja ja toimii linkkinä Terveys- ja urheiluministeriöön.

NOC*NSF:n päätehtävät liittyvät Hollannin urheilun peruspilareista huolehtimiseen. Näitä ovat:

- 1) Urheilu ja koulutus
- 2) Seuratoiminta
- 3) Urheilubisnes
- 4) Huippu-urheilu
- 5) Kenttätoiminta (urheilun suorituspaikat ja -tapahtumat)

NOC*NSF:ssä on 150 työntekijää, joiden työtehtävät liittyvät kahden päätoimialan, harrasteliikuntaan ja huippu-urheilun pariin. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen parissa kokopäivätoimisesti toimii kolme henkilöä. NOC*NSF:n rahoitus tulee 40% yhteiskunnalta, 40% rahapeleistä (Lotto), 10% jäseniltä ja 10% sponsoreilta. Loton tuotosta 70% kanavoituu urheilulle, mutta toimenpiteet sen osoittamiseksi kokonaan urheiluuon aloitettu.

Hollannin urheilun rahoitus

Taloudellisten resurssien ohjaus urheiluun on Hollannissa lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Rahoitus kanavoituu useista eri lähteistä.

Terveys- ja urheiluministeriö myöntää kansallisille lajiliitoille toiminta-avustuksina 60 miljoonaa euroa. Lisäksi 17 miljoonaa kohdennetaan urheilulaitoksiin, kuten yliopistoihin ja tutkimuskeskuksiin. Varsinaisen toiminta-avustuksen lisäksi NOC*NSF:n kautta lajiliitoille myönnetään vuosittain yhteensä 37 miljoonaa euroa Lotto-pelistä tulevaa rahaa.

Muita Hollannin urheilun rahoituskanavia ovat sponsorit (270 milj. €), TV-sopimukset (450 milj. €), jäsenmaksut (635 milj. €), EU-hankkeet sekä muiden ministeriöiden kautta myönnetyt avustukset.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutus

Hollannissa on 250 000 valmentajaa, joista 90% toimii vapaaehtoisperiaatteella. Päätoimisia valmentajia arvioidaan olevan 16 000. Valmentajien määrä ei ole tarpeeseen nähden riittävä. On arvioitu, että valmentajia olisi koulutettava vuositasolla 17 000, kun nyt koulutetaan vain 10 000. Valmentajina toimii usein kouluttamattomat – kuten lasten vanhemmat. Tekeillä on tutkimus, jolla selvitetään valmentajien määrää ja toiminnan laatua sekä selvitys siitä, kuinka paljon valmentajia tarvitaan laadukkaana valmennuksen turvaamiseksi.

Aikaisemmin Hollannin valmentaja- ja ohjaajakoulutus oli lajiliittojohtoista, ja jaettu tasoluokkiin:

- J.....Nuorisoliikuntaan kohdentuva koulutus
- A.....Liikunnan ohjaamiseen kohdentuva koulutus
- B.....Kilpaurheilvalmentajakoulutus
- C.....Huippu-urheilvalmentajakoulutus

Nykyinen uudistettu valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä on ollut käytössä vuodesta 2003. Sen tasoluokitus perustuu yleiseurooppalaiseen ENSSHE:n suosituksen I-V, jossa V-taso edustaa korkeinta koulutustasoa.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutusta on uudella laeella lähestymistavalla pyritty muuttamaan paremmin nykyaikaan sopivaksi. Kurssikoulutuksesta on siirrytty työssä oppimiseen. NOC*NSF huolehtii lajiliittojen kouluttajakoulutuksesta, yhdessä lajien koulutusvastaavien kanssa. Lähes kaikilla lajiliitoilla on päätoiminen koulutusvastaava. Lajiliittojen kouluttajat jotka toimivat työnohjaajina seurakouluttajille – tutoreille. Tutorit toimivat vastaavasti seurojen valmentajien työnohjaajina. Seurojen tutorit ovat yleensä päätoimisia, lajiliittokouluttajista vain osa. Seurojen valmentajina toimii yleensä vapaaehtoisvalmentajia. Seuratutoreita on Hollannissa esim. voimistelussa 12 000.

Valmentajan koulutusprosessi alkaa lähtötason testillä, jossa opiskelijan osaamistaso määritetään näyttökokein. Tämän jälkeen tehdään henkilökohtainen opintosuunnitelma. Näyttökokeiden tarkoituksena on kohdentaa opiskelua sellaisille osaluueille, joilla vahvistusta tarvitaan tavoitteen suunnassa.

Koulutustasolla edetään tasodiplomijärjestelmän mukaan. Tasodiplomin opiskelija saavuttaa osoitettuaan valmennustaidot näyttökokein. Diplomit myöntää ministeriön koulutusosasto, lajiliittojen esityksestä. Joillakin lajeilla on käytössä valmentajalisensijärjestelmä. Lisenssi on uudistettava määräajoin.

Kaikille lajeille yhteisiä, valmentamisen yleisiä aiheita käsitellään NOC*NSF:n järjestämässä koulutuksissa, jotka ovat osa tasodiplomijärjestelmää. Koulutustapahtumista tehdään raportit, joita käytetään valmentaja- ja ohjaajakoulutusmateriaalina.

Näitä koulutuksia ovat:

- Kansallinen valmentajafoorumi
 - 4 krt vuodessa lajiliittojen valmentajille, kouluttajille ja valmennuspäälliköille

- Olympiavalmentajafoorumi
 - olympiavalmennettavien henkilökohtaisille valmentajille ja maajoukkuevalmentajille
- Asiantuntijataapaamiset/symposiumit
 - 4-5 krt vuodessa valmentajille ja muille valmennuksen asiantuntijoille, viimeisimmän valmennustiedon siirtämiseksi käytäntöön

Tulevaisuudessa valmentaja- ja ohjaajakoulutus on tarkoitus liittää nykyistä tiiviimmin osaksi kouluopetusta. Jo nyt ammatillisessa koulutuksessa ja korkea-asteen koulutuksessa on valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen elementtejä (valmentajakoulutustasot II-V), mutta I-tason valmentajakoulutuksen saaminen mukaan kouluopetukseen lisää alimman tason koulutuksen käyneiden määrää huikeasti.

Erikseen nimetyt huippuvalmentajat ovat oikeutettuja käyttämään NOC*NSF:n tukipalveluja hyväkseen. Asiantuntijapuu on mahdollista Huippu-urheilun asiantuntijakeskuksen (Elite Sport Expertise Centre) kautta. Lisäksi NOC*NSF järjestää valmennusfoorumeja, asiantuntijataapaamisia ja kouluttaa valmentajia henkilökohtaisten ohjelman ”MasterCoach in Sport”, avulla.

NOC*NSF myöntää taloudellista ja toiminnallista tukea esimerkiksi nuorten kehitysohjelmiin, harjoitus- ja kilpailuohjelmien toteuttamiseen, koulutusmateriaaleihin ja huippu-urheilvalmentajien hankkimiseen.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen rahoitustapaa, jakoperusteita ja -tapoja mietitään parhaillaan. Rahoitusta ollaan muuttamassa ja muutoksia on tulossa, mutta taloudellisten resurssien kokonaismäärän odotetaan säilyvän ennallaan. Hollannin huippu-urheilun tavoitteena on olla olympialaisissa 10:n parhaan kansakunnan joukossa. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen koetaan olevan tässä avainasemassa.

3.4 Vertailua Suomen järjestelmään

Valtakunnallinen koordinointi vertailumaissa

Irlannissa, Iso-Britanniassa ja Hollannissa on kussakin yksi yhteinen taho, joka koordinoi valmentaja- ja ohjaajakoulutusta valtakunnallisesti. Kehitystyötä tehdään yhdessä lajien kanssa. Koulutustasojen oppisisältöjen ja koulutustasojen määrittäminen on koordinoivan tahon vastuulla, varsinaisesta toteutuksesta vastaavat lajiliitot. Irlannissa ja Hollannissa lajiliittojen koulutusta ohjataan ja seurataan tiivistä. Koordinoiva taho valvoo

kouluttajakoulutusta ja osallistuu valmentajien auktorisointiin. Iso-Britanniassa ohjaus- ja valvontajärjestelmä on löyhempi. Lajit soveltavat yhteisesti sovittuja koulutussuosituksia väljästi oman valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmänsä tarpeiden mukaan.

Koordinointi Suomessa

Suomessa yhtä yhteistä valmentaja- ja ohjaajakoulutusta koordinoivaa tahoja ei ole, vaan kukin lajiliitto koordinoi ja kehittää omaa koulutustaan. Myös kaikki muut valmentaja- ja ohjaajakoulutusta antavat tahot noudattavat omia kehityssuunnitelmiaan, usein toisistaan irrallaan. Vaikka koulutustarjonta on runsas, on kouluttautujan tarjonnan monitahoisuuden vuoksi usein vaikea löytää koulutuspolulle. Eri tahojen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmien yhteensovittamisessa on koettu olevan kehittämistä. Toimivan valtakunnallisen koulutuskalenterin lisäksi yhteistyö voisi merkitä olemassa olevien koulutusresurssien nykyistä tehokkaampaa käyttöä.

Tasojärjestelmä vertailumaissa

Vertailussa mukana olleissa maissa valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä rakentuu eurooppalaisen suosituksen mukaisesti portaittain, kuten Suomessa. Iso-Britanniassa perustana on viisiportainen auktorisointijärjestelmä, jota lajit soveltavat omien tarpeidensa mukaan. Kaikki portaat eivät ole kaikilla lajeilla käytössä, ja tasoluokitukset antavat lajeille liikkumavaraa. Irlannissa on käytössä neliportainen järjestelmä, jolla eteneminen seuraavalle portaalle edellyttää edellisen tason hyväksyttyä suorittamista. Auktorisointi tasotodistuksineen tapahtuu lajien kautta, valtakunnallista valmentaja- ja ohjaajakoulutusta koordinoivan tahon valvonnassa. Irlannissa harkitaan viiden koulutustason lisäämistä järjestelmään. Hollannissa kurssikoulutus on muutettu työssä oppimiseksi työnohjaajien (tutoreiden) avulla. Tarvittavat oppisisällöt rakennetaan yksilöllisesti kunkin oppijan tarpeen mukaan. Auktorisoinnin hyväksyy ministeriö lajiliiton valtuuttaman, koulutetun tutorin esityksestä.

Tasojärjestelmä Suomessa

Suomessa käytössä on koko eurooppalaisen suosituksen mukainen viisiportainen skaala. Tasokoulutusten laatua, niiden sisältöjä ja kestoja valvovat koulutusta antavat tahot itse. Koulutuksen yhtenäisyydessä on todettu olevan kehittämistä, samoin laadunvalvonnassa. Siirtyminen tasojärjestelmässä eteenpäin edellyttää edellisen tason hyväksyttyä suorittamista, mutta käy-

tännössä vaatimusedellytykset vaihtelevat suuresti puutteellisen todistus- ja tutkintojärjestelmän vuoksi. Eri koulutustahojen toiminnan laadunvalvonta ilman valtakunnallisesti yhteistä koordinoijaa on mahdotonta.

Vertailumaissa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa on Suomen järjestelmää enemmän työnohjaukseen liittyviä piirteitä. Tutoreita ja mentoreita käytetään meillä joissakin lajeissa, mutta yleisesti ottaen koulutus tapahtuu kurssitoimintana. Työssä oppiminen ja Master Coach –toiminta ovat meillä tuttuja nimikkeinä, mutta toimintatavoissa ja systemaattisuudessa on paljon kehittämistä.

Oppisisällöt vertailumaissa

Lajien järjestämä koulutus on Irlannissa valvottua, koska koordinoivan tahon koulutuskollegio vastaa ja valvoo oppisisällöistä. Iso-Britanniassa koulutetut tutorit toimivat kouluttajina ja auttavat valmentajia ja ohjaajia kokonaisvaltaisesti kehittymään työssään. Tutoreiden kouluttaminen on samalla koulutuksen laadunvalvontaa. Myös Hollannissa tutorit koulutetaan edistämään valmentajien ja ohjaajien työssäoppimista. Oppisisällöistä ja valmentajien auktorisoinnista vastaa ministeriön koulutusosasto.

Oppisisällöt Suomessa

Suomessa lajit itse vastaavat omasta kouluttaja- sekä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksestaan. Koulutustahot, oppisisällöt ja koulutusten laajuudet vaihtelevat suuresti. Yhteinen laatua ja oppisisältöjä valvova taho sekä yhtenäinen kouluttajakoulutus puuttuvat. Myös muut suomalaiset valmentaja- ja ohjaajakoulutustahot (mm. liikunnan koulutuskeskukset, SLU -alueet, Jyväskylän yliopisto) toimivat varsin itsenäisesti. Niiden omat ohjausjärjestelmät toimivat valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisen punaisena lankana.

Valmentajien työssä kehittymisen tukeminen riippuu Suomessa työnantajan intresseistä. Muun muassa tiukkaan talouden vedoten toiminta- ja taloussuunnitelmissa on vain harvoin pitkäjänteisiä henkilökohtaisia kehittämissuunnitelmia valmentajille. Tutoreiden, mentoreiden ja työohjaajien käyttö on kiinni valmentajan itsensä kyvystä verkostoitua. Eri lajien valmentajille yhteistä tukijärjestelmää ei ole.

4 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisympäristö

4.1 Yhteiskunnallinen näkökulma

Urheilulla on suomalaisessa yhteiskunnassa monin tavoin merkittävä asema. Vapaaehtoiset urheiluseurat keskusjärjestö- ja lajiliittokenttöineen tuovat omaa tavoitteellisuuttaan kilpa- ja harjoituskentille. Urheilumenestykset ovat olleet kiinteä osa kansakunnan identiteettien muodostamista. Nykyään urheilu ja liikunta nähdään merkittäväksi välineeksi kansalaisten terveyden edistämiseksi.

Päivittäisen liikunnan osuus yhteiskunnassamme on vähentynyt. Aikuisista vain puolet liikkuu päivittäin yli puoli tuntia, mutta liikkumattomuuden siemen on kylvetty jo aikaisemmin, sillä lasten pihaleikit ja nuorten omaehtoinen liikunta ovat nekin vähentyneet selkeästi. Vapaa-aikaa vietetään yhä enemmän TV:n, videoiden sekä tietokoneiden ääressä. Tämä yhdessä sen kanssa, että koulumatkat kuljetaan autojen kyydissä, välitunneilla ei mennä ulos ja liikuntatunteja on koko ajan vähemmän lisää koululaisten fyysistä passiivisuutta ja laskee psyykkistä aktiivisuutta.

Väestön fyysisen suorituskyvyn rapautumisen seurauksena terveysongelmat lisääntyvät ja sairaspäivät yleistyvät. Liikunnan puute on huomattu myös puolustusvoimissa, joka nimeää erääksi vaativimmaksi haasteekseen jatkuvasti fyysiseltä kunnoaltaan heikentyvän varusmiesaineksen liikuntakoulutuksen järjestämisen.

Nykyisin lajitarjonta on laajaa, trendilajeja syntyy jatkuvasti, mutta usein trendilajeissa valmennuksen ja ohjauksen koulutus ei ehdi kehittyä. Suomessa valmentaja- ja ohjaajakoulutusta antavia tahoja on useita, mutta niillä ei sirpaloituneessa järjestökentässä ole yhteistä koordinoivaa tahoja, sisällöt ja koulutus on kirjavaa ja huoltavaan kouluttajakoulutukseen ei ole resursseja.

Huippu-urheilun kansainvälistyminen

Kansainvälistymisessä kulttuurien kohtaaminen on jokapäiväinen ilmiö. Samanaikaisesti entisten kansallisten ja kansainvälisten rajojen sekä käytäntöjen murentuessa kansainvälistyminen, globalisaatio, synnyttää toimintakenttään jännitettä. Globalisaatiota kohtaan esiintyy myös kriittisyyttä, jopa avointa kielteisyyttä. Eri kulttuureissa suhtaudutaan kansainvälistymiseen eri tavoin.

Urheilun globalisaatio on kiistatonta. Kansainvälisyydestä ja

urheilijoiden kansallisten rajojen ylittämisestä on olemassa paljon tutkittua tietoa. Urheilun kansainvälisten organisaatioiden toiminta ulottuu nykyään maapallon kaikkiin osiin. Kansainvälisiä urheilun suur tapahtumia seuraa parhaimmillaan sadat miljoonat TV-katsojat.

On arvioitu, että Suomessa koko liikuntakulttuurin kentästä viitisen prosenttia on ammattimaista huippu-urheilua. Suuri osa on kilpaurheilua, jossa etenkin lasten ja nuorten urheilun osuus on suuri. Urheilu on suurelle osalle leikinomainen harrastus ja tapa viettää vapaa-aikaa, joillekin siitä on tullut ammatti ja toimeentulon lähde. Ammattimaisen huippu-urheilun toimintatavat ovat nousset julkiseen keskusteluun. Panosten kasvaessa ja huippu-urheilun totalistuessa urheilullisiin ja taloudellisiin tuloksiin pyritään monin käytettävissä olevin keinoin. Jotkut tuloksentehtäjät ovat aika ajoin liikkuneet kielletyllä alueella.

Urheilussa on tapahtunut sisäistä jakautumista. Perinteinen kansalaistoimintalahtöinen kilpaurheilu ja ammattimainen huippu-urheilu ovat jossakin määrin eriytyneet. Huippu-urheilu on nykyään julkista markkinallista toimintaa, jossa huippu-urheilu, media ja markkinat muodostavat tiiviin kolmiyhetyden, ja jossa kaikki osatekijät tarvitsevat toisiaan. Ilman mediaa urheilu ei saa tarvitsemaansa näkyvyyttä. Sponsoreiden puuttuessa markkinoiden usko urheilutuotteeseen on kyseenalaista. Ilman huomattavia rahasummia urheileminen ja harjoittelu huipulla käy mahdottomaksi.

Huippu-urheilun vahvaa kaupallisuutta, viihteellisyyttä ja ammattimaisuutta ei tutkimusten mukaan koeta ongelmaksi, ongelmat liittyvät enemmän viihteen tuottamistapaan. Ammattimaisen viihteen odotetaan kuitenkin noudattavan urheilun perinteisen hyvän kertomuksen lähtökohtia.

4.2 Seurojen valmennustilanne

Lasten ja nuorten urheilijan ohjaamisesta ja valmentamisesta vastaavat Suomessa urheiluseurat, joiden ohjatun toiminnan piirissä Suomessa on 475 000 lasta ja nuorta. Urheiluseurojen toiminta on perustunut vapaaehtoisvetäjien kykyyn ja haluun panostaa seuratoimintaan ja oman osaamisensa kehittämiseen. Kyse on yli 150 000:n valmentajan ja ohjaajan osaamisesta, jota nostamalla voidaan parantaa viikottaisten harjoituskertojen laatua.

Seuroissa pätevät valmentajat ja ohjaajat on vähän varsinkin lasten ja nuorten valmennuksessa. Ohjattavia on paljon, mutta usein seurojen talous ei anna mahdollisuutta palkata osaavia

ammattilaisia. Valmentajat ovat usein vapaaehtoisina toimivia lasten vanhempia tai seuran omia nuoria. Valmentajien koulutustausta vaihtelee suuresti.

Liikunnan alan ammatillisen koulutuksen käyneitä (esim. liikunnanohjaajat) ei ole pystytty rekrytoimaan riittävästi mukaan valmentajiksi ja ohjaajiksi seuroihin. Koulutuksen ohjaamisella nykyistä enemmän valmennuksen ja ohjauksen suuntaan liikunnan ammatillisen peruskoulutuksen saaneiden valmentajien ja ohjaajien määrä kasvaa merkittävästi.

4.3 Koulutettujen määrä

Valmentajien- ja ohjaajien koulutus on sirpaloitunut moniin osa-alueisiin ja useille koulutustahoille. Koulutustapahtumia on paljon, ja niitä järjestetään ympäri maata. Valtakunnallisen koordinaation puuttuessa koulutuksen seurantajärjestelmät eivät ole pysyneet mukana hajanaisella kentällä, myös valmentajien auktorisointijärjestelmä puuttuu.

Lajiliittojen näkökulmasta katsottuna koulutusmäärät ovat romahtaneet. Lajiliittojen koulutusmäärät - yhteensä 13 600 henkilöä vuodessa, jatko- ja täydennyskoulutus mukaan lukien - eivät riitä kattamaan valmennuskentän tarvetta. Kouluttavien määrä vähenee nopeasti koulutustasoilla ylöspäin mentäessä, jolloin III-tason koulutuksia ei enää kaikissa lajeissa saada järjestymään.

4.4 Koulutuksen etenemisketju

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen ketju lasten liikunnan ohjaamisesta huippu-urheiluvallmentamiseen ei kaikilta osin ole tarpeeksi vahva. Lasten monipuolinen liikunta on elintärkeä vaihe koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Se on seuroissa avointa kaikille, mutta mukana ovat myös ne lahjakkaat urheilijanalut, joille menestyminen huippu-urheilussa on liikkeelle paneva voima. Valmennettavan yksilöllähtöisyyden, kehitysvaiheiden ja herkkyyskausien huomioiminen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa on nykyisin puutteellista. Näiden huomioiminen alusta alkaen tuo laatua valmennuksen jokaiseen vaiheeseen ja takaa kaikille oikeuden hyvään, tasonsa mukaiseen ohjaukseen. Päätoimisten tekijöiden avulla urheilijoiden ura on hallittavissa nykyistä paremmin alkutaipaleilta asti.

Kilpaurheilussa tarve riittävien perusvalmiuksien ja oikeiden lajitekniikoiden omaksumiseen varhaisessa vaiheessa on enti-

sestään korostunut. Nyt osalla nuorista urheilijoista varsinainen valmennuksen tehostaminen siirtyy, kun puutteita perusvalmiuksissa on korjattava. Oppilaitosten tarjoamaa mahdollisuutta tehostaa harjoittelua opiskelun siitä kärsimättä ei kaikilta osin voida hyödyntää, jos urheiluominaisuuksia joudutaan vielä silloin kovasti paikkaamaan. Valmentajan kyky ohjata urheilu-uran alkuvaiheessa olevaa lajiin tutustujaa ja harjoittelemaan opettelijaa on tärkeässä asemassa.

Useilla kansainvälisellä tasolla urheilevilla urheilijoillamme oman toimen ohella toimivat valmentajat. Nykyään ei huippu-urheilu pitkällä jänteellä voi perustua pelkästään vapaaehtoisvalmentajien panokseen. Ammattivalmentajien lisääminen tuo huippu-urheilun edellyttämää laatua valmennukseen.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutus ei nykyisin ole huomioinut lajien erilaisuutta riittävästi. Koska huippu-urheiluikä on lajiriippuvainen, ovat erot ja tarpeet valmennuksen eri vaiheissa suuret. Koulutusta kehitettäessä on yhteiset oppisisällöt ja niiden painotus integroitava lajien valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen mukaan niiden erityispiirteet huomioiden.

4.5 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen laadun arviointi

Suomalaisen kilpa- ja huippu-urheilun tulevaisuus riippuu valmentajien ja ohjaajien osaamisesta, kyvystä hyödyntää osaamista ja mahdollisuudesta luoda uusia innovaatioita. Sosiaalisen ja kulttuurillisen ympäristön muutos ja kansainvälistyminen edellyttävät valmentaja- ja ohjaajakoulutukselta jatkuvaa uudistumista.

Koska koulutuksen järjestäjiä on paljon ja niiden välinen vuorovaikutus puutteellista, on koulutuksen arviointi ja laadunvalvonta vaikeaa. Myös yhteinen laatua valvova taho ja yhtenäinen kouluttajakoulutusjärjestelmä puuttuvat.

4.6 Koulutuksen koordinointi

Valmentaja- ja ohjaajakoulutukselta on puuttunut yhteinen koordinoiva taho viimeisen kymmenen vuoden ajan. Koulutusten kehittäminen, laadunvalvonta ja oppisisällöt ovat olleet koulutustahojen, kuten lajiliittojen, liikunnan koulutuskeskusten ja SLU -alueiden vastuulla.

Jatkuvan kehityksen ja laadun varmistamiseksi sekä sisältöjen yhdenmukaistamiseksi lajiliitot, Suomen Olympiakomitea,

Nuori Suomi, SLU ja Suomen Valmentajat ovat sitoutuneet toimimaan yhdessä ja kehittämään valmentaja- ja ohjaajakoulutukselle hallinnointi- ja koordinoitijärjestelmää. Vammais-huippu-urheilun integroimiseksi mukaan valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmään on Suomen Paralympiakomitea mukana kehitystyössä.

Kukin edellä mainittu taho on kehittämiskeskustelussa mukana omista luonteista, strategioidensa mukaisista lähtökohdistaan. Kehittämistyö on nähty jatkona SLU:n tutkintojen perusteille. Nuori Suomen ja Olympiakomitean substanssiosaaminen ja yhteinen tahtotila suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi on uudenlainen voimavara.

SLU:n tehtävä on viedä valmentaja- ja ohjaajakoulutusta eteenpäin yhtenä osana Hyvä Seura –hanketta, jolla kehitetään seurojen toimintaa. Suomen Valmentajat järjestää jatko- ja täydennyskoulutusta esimerkiksi seminaarien muodossa, toimii täsmäkouluttajana sekä mukautuu nopeasti ja joustavasti valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tarpeisiin.

4.7 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kohdentaminen, tavoitteet ja arvot

Kilpa- ja huippu-urheilun valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän sisällöt rakentuvat **lasten monipuolisen liikunnan, nuorten systemaattisen valmentautumisen ja aikuisten huippu-urheilun** tarpeiden pohjalta. Tämä kolmijako sopii joustavasti käytettynä useimpiin urheilulajeihin. Lajien systemaattisen valmentautumisen ja tavoitteellisen kilpailemisen aloittamisikä sekä huippu-urheiluikä ovat kuitenkin lajisidonnaisia, jolloin myös valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen sisällöt ja painopisteet syntyvät lajin lähtökohdista.

Harjoittelun riittävä määrä ja varsinkin sen laatu ovat ratkaisevassa merkityksessä sekä harrasteliikunnan että kilpa- ja huippu-urheilun tavoitteiden saavuttamisessa. Koulutettujen, osaavien ohjaajien ja valmentajien avulla voidaan varmistua siitä, että kunkin liikkujan yksilölliset tavoitteet otetaan painokkaasti huomioon jo aikaisessa vaiheessa. Samalla varmistetaan se, että kilpaurheiluun suuntautuneiden harjoittelijoiden omat tavoitteet ja päämäärät ovat lähtökohta harjoittelua ohjattaessa.

4.7.1 Toiminnan tavoitteet

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tavoitteena on edistää val-

mentajan tietoja, taitoja ja osaamista. Osaamistarve määrittyy ohjattavista urheilijoista ja heidän toimintaympäristöstään. Valmentajan on hallittava perustiedot ja –taidot lajinsa urheilijoiden eri ikävaiheista. Kaikilla kolmella toimintatasolla on tavoitteena urheilijan kokonaisvaltainen kehittyminen ihmisenä, terveys, motoriset taidot ja fyysinen kunto. Valmentajana kehittyminen on elinikäinen oppimisprosessi. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa käytettävät oppimiskäsitteet ja –menetelmät ovat kohderyhmä- ja tasosidonnaisia.

Lasten monipuolisen liikunnan ohjauksen tavoitteena on kasvattaa liikuntaan ja liikunnalliseen elämäntapaan sekä kehittää monipuoliset liikunnalliset perusvalmiudet. Tavoitteiden täyttymiseksi on turvattava lasten riittävä lajiharjoittelu ja monipuolinen liikunnan määrä. Pienten lasten ohjauksessa on huomioitava paikalliset lähtökohdat ja iänmukaisuuden tunnuspiirteet. Kaikille halukkaille lapsille on taattava oikeus hyvään, tasonsa mukaiseen ohjaukseen.

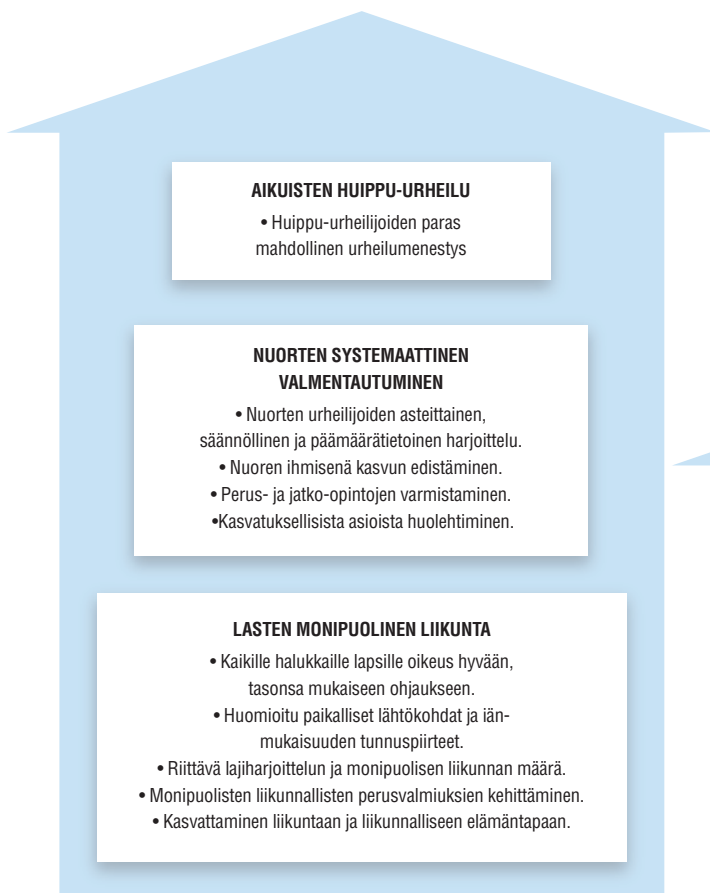
Siirtyminen urheiluvalmennuksen edellyttämään harjoitteluun on tapahduttava kussakin lajissa harkitusti lapsen kehitysvaiheet ja toiminnan tavoitteet huomioiden. Riittävän päivittäisen aktiivisuuden lisäksi tavoitteena tulee olla yksilön biologinen ikä ja herkkyykskaudet huomioiva, sopivan haastava, motorisia perusvalmiuksia kehittävä lapsilähtöinen liikunta.

Nuorten systemaattisen valmentamisen tavoitteena on kouluttaa nuoret urheilijat asteittain säännölliseen ja päämäärätietoiseen harjoitteluun sekä edistää nuorten ihmisenä kasvua. Siirtyminen lapsuuden monipuolisesta liikunnan ohjauksesta nuorten systemaattiseen valmentamiseen riippuu urheilijan kehitysvaiheesta ja lajin edellytyksistä.

Valmennuksen tavoitteena on tukea henkilökohtaisen parhaan saavuttamista ja elinikäisen liikunnan harrastuksen säilymistä. Valmennusprosessin aikana on huomioitava onnistunut siirtyminen urheilu-uran jälkeiseen elämään niin ammatillisesti kuin sosiaalisestikin. Tässä valmennusprosessin vaiheessa valmentajan on tuettava urheilijaa kantamaan vastuuta omasta kehitymisestään. Myös nuoren omaa päätöksentekoa tulee kunnioittaa.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteutumiseksi valmentajilta edellytetään korkeaa ammattitaitoa. Tämä toteutuu parhaiten, kun valmentajat ja ohjaajat ovat päätoimisia, koulutettuja ammattilaisia.

Aikuisten huippu-urheilun valmennuksen tavoitteena on saavuttaa kunkin urheilijan mukainen paras mahdollinen urheilumenestys. Valmennuksen perusasioiden hallitsemisen lisäksi valmentajalla on oltava korkea lajivalmennuksen ammattitaito

Kuva 8. Valmennuksen ja ohjauksen tavoitteet kohderyhmittäin.

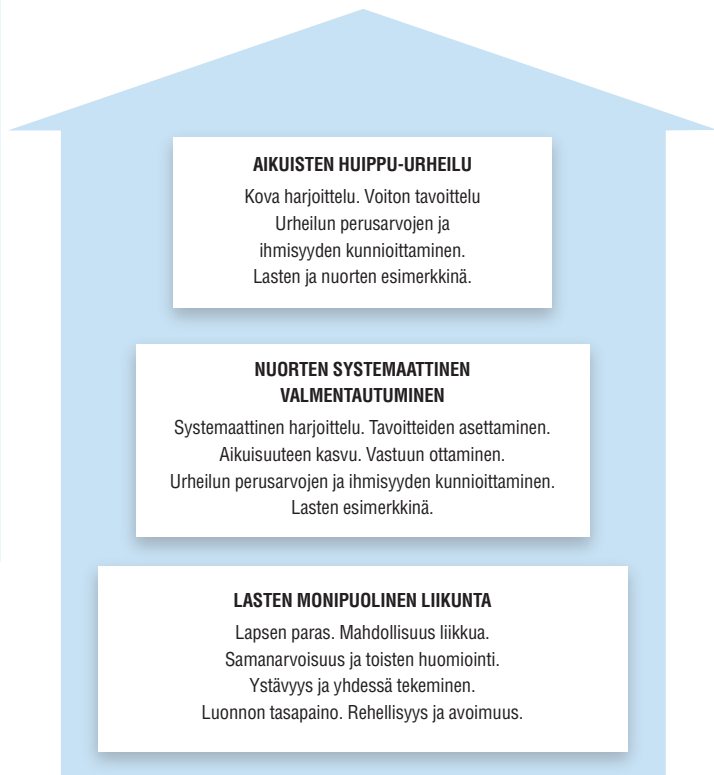
ja hänen on osattava työskennellä yhteistyössä erilaisten asiantuntijoiden kanssa urheilijan parhaaksi. Valmentajan on hallittava lajinsa erikoisvälineiden ja -laitteiden käyttö ja hyödyntäminen. Valmentajan on tunnettava lajinsa kansainvälinen taso sekä sen saavuttamisen edellyttämä valmennusprosessi. Valmentajien on oltava päätoimisia ammattivalmentajia. (Kuva 8)

4.7.2 Toiminnan arvopohja

Suomalainen valmentaja- ja ohjaajakoulutus perustuu SLU:n Reilu Peli, Nuori Suomi ry:n Unelma hyvästä urheilusta, Suomen Valmentajat ry:n Nauti Valmentamisesta ja ja Suomen Olympiakomitean Huippu-urheilu 2000-luvulla –aineistoissa määriteltyyn suomalaiseen arvopohjaan. (Kuva 9)

Valmentaja- ja ohjaajakoulutus osana liikunta- ja urheilutoimintaa nojaa ajatukseen, että ilman kestäväää arvopohjaa sen yhteiskunnallinen oikeutus on uhattuna.

Valmennuksen eettisissä periaatteissa ei ole lueteltu ohjeita oikeasta ja väärästä toiminnasta. Tavoitteena on periaatteet, joille hyvä toiminta voi perustua, ja jonka pohjalta valmentaja voi arvioida omaa toimintaansa ja sen arvopohjaa. Tämä arviointi on valmentajatyöhön kuuluva jatkuva prosessi.

Kuva 9. Arvopohja kohderyhmittäin

Koulutuksen yleisiä arvoperiaatteita ovat:

- toisen ihmisen ja elämän kunnioitus
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vastuu kasvatuksesta
- avoimuus, demokraattisuus, rehellisyys ja oikeudenmukaisuus
- kaikkien tasavertainen oikeus liikuntaan ja urheiluun
- kestävä kehitys ja luonnon kunnioittaminen

(Reilu Peli – suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset perusteet, SLU 2003)

Valmennuksen arvopohjaa tulee tarkastella vielä tarkemmin kohderyhmän mukaan. Kaikille kohderyhmille yhteisiä tavoitteita ovat urheilijan kokonaisvaltainen kehittäminen ihmisenä, urheilijan auttaminen urheilijana, terveyden kunnioittaminen, urheilijan kuunteleminen, tason mukainen harjoittelu. ■

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET VALMENTAJA- JA OHJAAJAKOULUTUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISEKSI

1 Kehittämisen lähtökohdat

Liikunta ja urheilu on tärkeä osa lapsen ja nuoren kasvua. Urheilu antaa yhden mielekkään mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen ja oman lahjakkuuden jalostamiseen. Ohjaaja ja valmentaja on ihmisen kasvun ja kehityksen tukena. Toiminnan tulee kaikilta osin perustua SLU:n Reilu Peli -asiakirjaan.

Lasten monipuolisen liikunnan ohjauksen tavoitteena on kasvattaa liikuntaan ja liikunnalliseen elämäntapaan sekä kehittää monipuoliset liikunnalliset perusvalmiudet.

Nuorten systemaattisen valmentamisen tavoitteena on kouluttaa nuoret urheilijat säännölliseen ja päämäärätietoiseen harjoitteluun, edistää nuoren ihmisenä kasvua, varmistaa perus- ja jatko-opinnot sekä huolehtia kasvatuksellisista asioista.

Huippu-urheiluvalmennuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kansainväliselle menestykselle, tukea henkilökohtaisen parhaan saavuttamista ja elinikäisen liikunnan harrastuksen säilymistä. Valmennuksessa huomioidaan urheilu-uran jälkeiseen elämään siirtyminen sekä ammatillisesti että sosiaalisesti.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen oppimiskäsitys – ja ympäristöt

Koulutus perustuu oppimiskäsitykseen, joka korostaa oppijan omaa roolia uusien tietojen ja taitojen sisäistämisenä. Koulutuksen tulee näin perustua käytäntöön ja oppijan omaan kokemuksemaailmaan. Sisältöjen ohella koulutuksen toimintatavat ovat kehittämistyön ytimessä. Yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmiä korostetaan. Tavoitteena on, että ohjaajien ja valmentajien toimintakulttuuriin rakentuu vähitellen oppivan yhteisön piirteitä sekä elinikäisen oppimisen ajatus.

Oppimisympäristöt rakennetaan mahdollisimman lähelle ohjaajien ja valmentajien arkea. Koulutusinstituutioiden rinnalle nousevat mm. seurojen opintopiirit ja muut uudet oppi-

misen paikat. Järjestelmäkoulutuksen rinnalle luodaan monipuoliset täydennyskoulutusmahdollisuudet ja uuden tekniikan mahdollisuudet huomioidaan mm. verkko-oppimisessa. Valmentajien ja ohjaajien lajirajat ylittävää yhteistyötä, verkottumista ja hyvien mallien jakamista edistetään mm. aktivoimalla paikallista kerhotoimintaa.

2 Visio

Suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän visio on määrällisesti ja laadullisesti tuloshakuinen ja eettisesti kestävä toiminta. Työryhmä on rakentanut toimenpide-ehdotuksensa vision suunnassa, jonka mukaan Suomessa vuoteen 2010 mennessä:

- *Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen saavutettavuus on parantunut.*
- *Valmennuksen ja ohjauksen laatu on parantunut.*
- *Jokaisella lajiliitolla on toimiva valmennus- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä.*
- *Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen volyymi vuositasolla on 30 000 koulutettua henkilöä.*
- *Päätoimisia valmennus- ja ohjaustehtävissä toimivia ammattitaitoisia moniosaajia on 5000.*
- *Koululiikunta, seuratoiminta, lasten iltapäiväkerhotoiminta ja omaehtoinen liikkuminen ovat kehittyneet siten, että päivittäisen liikunnan määrä on kaksi tuntia.*
- *Suomalaiset urheilijat menestyvät laajalla rintamalla kansainvälisesti.*

Visioon liittyy jatkuvan kehityksen periaate, jossa valmentaja- ja ohjaajakoulutus kykenee reagoimaan nopeasti ja joustavasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

3 Lajiliittojen ehdotukset valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi

Lajiliitoille, SLU -alueille sekä liikunnan koulutuskeskuksille 14.4.2004 järjestetyssä Verkostotapaamisessa kysyttiin osallistujien mielipidettä suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi. Osallistujia tapaamisessa oli yhteensä yli 50.

Lajiliittojen mukaan suomalaista valmentaja- ja ohjaajakoulutusta on yhtenäistettävä ja lajiliittojen järjestämien tasokoulutuksien sisältöjen vastaavuutta on kehitettävä. Lajiryhmäyhteistyötä koulutuksessa on lisättävä toisaalta pienten lajien koulutusresurssien yhdistämiseksi, toisaalta lajien välisen synergian lisäämiseksi.

I-tasolla koulutettavien määrää on nykyisestä kasvatettava. Koulutuksen saatavuutta on parannettava ja liikkeellelähtöä helpotettava. Potentiaalisia ohjaajia ja valmentajia on nykyistä selkeämmin kannustettava kouluttautumaan eteenpäin. Nyt koulutettavien määrä romahtaa I-tason jälkeen.

Monelle lajiliitolle on vaikea toteuttaa koulutusta III-tasolla. Sitä on kallis järjestää, eikä koulutettavia kaikista lajeista löydy riittävästi. Lajiryhmäyhteistyö on eräs mahdollisuus järjestää III-tason tutkintoja siten, että ne olisivat kaikkien lajien valmentajien ulottuvilla.

Tasojen IV ja V -koulutusten sisältöjä on kehitettävä siten, että ne antavat nykyistä parempia valmiuksia valmennusalan erilaisiin työtehtäviin. Näitä tasoja tarkoituksenmukaisesti kehitettäessä on lajien toiveet ja tarpeet otettava huomioon nykyistä paremmin.

Tasoille I-III on luotava tasotodistusjärjestelmä. Tasojen I- ja II-tasotodistuksista vastaa kukin lajiliitto. Työkokemusta koulutustasojen välillä on arvostettava ja vaadittava. Näyttökokeiden järjestämistä varmistamaan opitun hallitseminen käytännössä on syytä harkita jo alemmilla koulutustasoilla.

4 Valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän kehittämistoimenpiteet

Kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on parantaa valmentaja- ja ohjaajakoulutuksessa toimivien tahojen yhteistyötä, koulutuksen laatua, tuloksellisuutta ja joustavuutta sekä sopivuutta toimintaympäristöön.

Kehittämistoimenpiteitä ovat:

- Viisiportaisen järjestelmän kehittäminen sisällön ja rakenteen osalta
- Yhteisistä tutkintovaatimuksista sopiminen
- Auktorisointi- ja laadunvalvontajärjestelmän rakentaminen
- Kouluttajakoulutuksen järjestäminen
- Valmentajarekisterin luominen ja ylläpito
- Koulutuksen tukipalvelujen järjestäminen lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tueksi sekä vammais- huippu-urheilun integroimiseksi osaksi järjestelmää

Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutusta tukeva ydin on kolme koulutussuunnittelijaa ja ohjausryhmä. Koulutussuunnittelijat ovat taustayhteisöjensä (Suomen Olympiakomitea, Nuori Suomi, SLU) palkkaamia ja resurssioimia koulutuksen ammattilaisia, joiden kehitystyön painopisteinä ovat lasten liikunta sekä nuorten ja aikuisten kilpa- ja huippu-urheilu.

Ohjausryhmä ohjaa ja auttaa koulutussuunnittelijoiden työssä. Se koostuu lajiliittojen, Suomen Valmentajien, Suomen Olympiakomitean, Nuoren Suomen ja SLU:n edustajista. Kokoon tukevan laajapohjainen foorumi, valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen neuvottelupäivät.

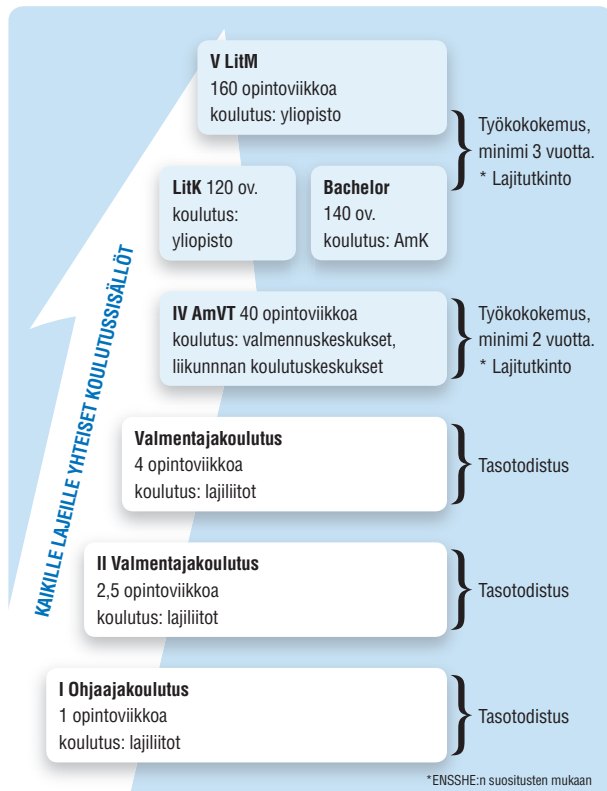
Tukipalvelujen tuottajien tehtävät:

- Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen valtakunnallinen koordinointi
- Koulutuksen suunnittelu yhteistyössä lajiliittojen ja eri tahoilla toimivien koulutuksen ammattilaisten kanssa
- Koulutuksen yleismateriaalien tuottaminen lajien tarpeisiin
- Kouluttajakoulutuksesta vastaaminen
- Tasotodistus- ja auktorisointijärjestelmän laatiminen
- Koulutuksen laadunvalvonta, yhtenäistäminen ja pitäminen ajan tasalla
- Uusien oppimisympäristöjen ja koulutuksen toimintatapojen integrointi valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen
- Uusien resurssimahdollisuuksien etsiminen (mm. kunnat, kansalais- ja työväenopistot)

5 Tasojen I-III koulutuksen kehittäminen

Tasojen I-III koulutussisältöjä on kehitettävä siten, että jokaisella ohjattavalla ja valmennettavalla on mahdollisuus saavuttaa omien kykyjensä ja tavoitteidensa mukainen tasonsa.

Lajien ja muiden järjestävien tahojen koulutusten vastaavuutta on kehitettävä. Integroimalla kaikille lajeille yhteiset koulutussisällöt mukaan jokaisen järjestävän tahon koulutukseen lujitetaan koko valmentaja- ja ohjaajakoulutusketjua. Samalla valmentajien osaamisedellytysten vertailtavuus paranee koulutustahosta tai lajista riippumatta. Tästä on hyötyä varsinkin silloin, kun eri lajien valmentajat kouluttautuvat yhdessä III-V -tasoilla. (Kuva 10)

Kuva 10. Suunnitelma viisiportaisen järjestelmän lajiiliitto- (I-III) ja ammatillisen koulutuksen tasoista (IV-V).

6 Valmentajien ammatillinen koulutus

Tason IV ammatillisen koulutuksen, Valmentajan erikoisammattitutkinnon, valmistavaa koulutusta järjestää tällä hetkellä viisi liikunnan koulutuskeskusta. Koulutusten vastaavuutta toi-

siinsa on parannettava seuranta, laadunvalvontaa ja näyttökoejärjestelmää kehittämällä. Opiskelijoiden valintaa on kehitettävä siten, että koulutukseen valittavien osaamistaso riittää tasavertaiseen opiskeluun muiden opiskelijoiden kanssa. Koulutusta on kehitettävä nykyistä selvemmin sen alkuperäisen tavoitteensa mukaisesti huippuvalmentajien koulutuksena.

Näillä muutoksilla on selvitettävä mahdollisuutta hyödyntää liikunta-alan ammattikoulutusrakennetta tason III valmentajakoulutuksen kehittämiseksi luomalla esimerkiksi valmennusmoduli osana Liikunnan ammattitutkintoa. Lajien korkein tason III-koulutus säilyy ennallaan lajien itse järjestämänä. Toisaalta on syntynyt painetta kirjoittaa Valmentajan erikoisammattitutkinnon perusteet uudelleen. Jatkossa III-tason ammattitutkinto on tarkoitettu alan ammatillisiksi hakeutuville, tason IV -tutkinto huipputaso valmentajille.

Jyväskylän yliopiston Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan liikuntabiologian laitos vastaa tason V valmentajakoulutuksesta oman autonomiansa puitteissa. Laitoksen ja muiden valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen parissa toimivien tahojen tarkoituksenmukaista yhteistyötä on kehitettävä koko valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä huomioiden. Yliopistossa opiskelevia on nykyistä paremmin hyödynnettävä koulutus- ja kehitystehtävissä ja nähtävä tämä tarkoituksenmukaisena osana opiskelua. Yliopiston valmentajakoulutuksella on nähtävä muusta valmentaja- ja ohjaajakoulutuksesta poikkeava tehtävä valmistaa valmennuksen alan ammattilaisia, joilla on vahvat perustiedot toimia erilaisissa tehtävissä valmennuksen ja valmentajakoulutuksen alueella.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutusudistuksella pyritään mahdollistamaan eteneminen alimmalta portaalta ylimmälle tasolle asti, mikäli kouluttautujan motivaatio ja kyvyt sitä edellyttävät. Yliopistolla ja ammattikorkeakoululla on edelleen erilliset pääsykokeensa, mutta jatkossa alempien tasojen suorittamisesta voisi esimerkiksi saada enemmän pisteitä hakeuduttaessa V-tason koulutukseen. Kaikilla koulutuksen tasoilla eräänä tärkeänä tavoitteena on valmentajana kehittymisen vahvistaminen.

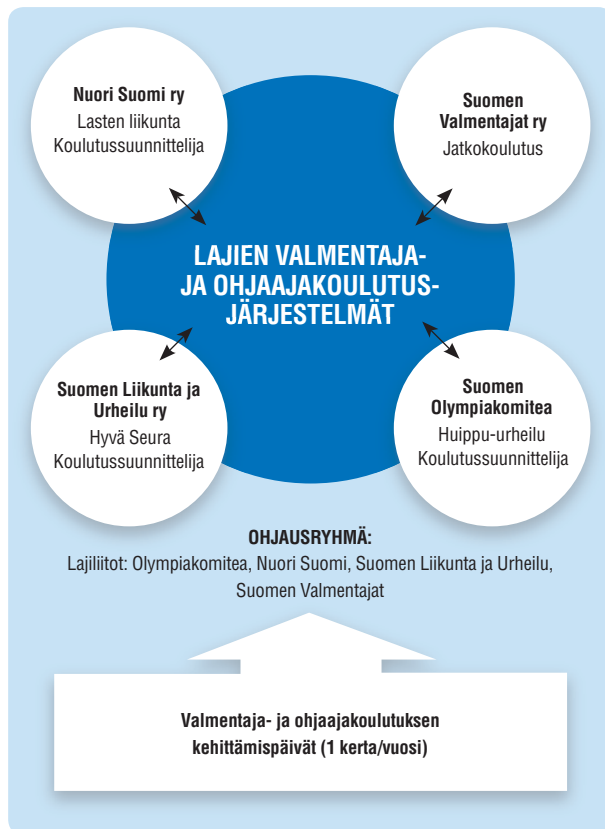
7 Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tukipalvelut

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kansallista koordinoitua kehitetään ja vahvistetaan. Yhteisen tukipalvelutahon muodos-

tavat Suomen Olympiakomitea, Nuori Suomi ry, Suomen Liikunta ja Urheilu ry sekä Suomen Valmentajat ry. Osapuolet ovat jo sitoutuneet kehittämään suomalaista valmentaja- ja ohjaajakoulutusta yhdessä lajiliittojen kanssa. Kaikki koulutus tapahtuu lajiliittojohtoisesti yhdessä muiden koulutustahojen kanssa.

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen sisällöistä vastaavat Nuori Suomi ja Olympiakomitea. Nuoren Suomen lähtökohtana on toimintastrategiansa mukaisesti lasten liikunnan, Olympiakomitean lähtökohtana huippu-urheilun kehittäminen.

SLU ja Suomen Valmentajat ry tuottavat valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen sisältöjä tukevat palvelut. SLU varmistaa ”Hyvä Seura”-strategiansa ja SLU -alueorganisaatioiden kautta toimivan jakeluverkoston koulutukselle. Suomen Valmentajat järjestää valmentajien jatko- ja täydennyskoulutusta sekä edistää valmentajien aseman kehittymistä. (Kuva 11)

Kuva 11. Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tukipalvelun roolit.

Lajiliitoilla on toimintamallissa keskeinen rooli. Kaikki valmentaja- ja ohjaajakoulutus on lajiliittolähtöistä ja -johtoista, koska koulutuksen motiivi on lajiliitoilla.

Koko viisiportainen koulutusjärjestelmä on luotu palvele-

maan lajiliittoja, niiden seuroja ja seurojen urheilijoita. Tasojen I-III koulutussisältöjen muokkaaminen hyväksi kokonaisuudeksi edellyttää yhteisesti hyväksytyjen valmennuksen perusasioiden ja lajin omien lajisisältöjen taitavaa yhdistämistä. Lisäksi ammatillisten tasojen opetussuunnitelmien on tietyiltä osin oltava sellaisia, että niitä voidaan joustavasti muokata eri lajien valmentajille sopiviksi.

Nyt luotavan koulutuksen tukipalvelun tavoitteena on kehittää, laaduntaa ja yhtenäistää suomalaista viisiportaista valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmää, tehdä siitä uusiutumiskykyinen, haasteellinen ja ajantasalla pysyvä. Tarkoituksena on käyttää parhaita asiantuntijatahoja uudenlaisten oppimistapojen sekä koulutuksen sisältöjen suunnittelussa ja saada suomalaiset valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen asiantuntijat toimimaan yhteisen tavoitteen suunnassa.

Yhtenäisen järjestelmän tavoitteena on varmistaa, että jokaisella koulutuksen tasolla on kaikille lajeille yhteiset valmennuksen perusasiat integroituna lajien omaan koulutukseen. Oppimisessa hyödynnetään viimeisimmän tiedon mukaisia tapoja ja tyyliä, ja tapahtumat järjestetään vuorovaikutteisiksi ja koulutettavia aktivoiviksi.

Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmien tukipalveluja kehittää kolme päätoimista koulutussuunnittelijaa (Kuva 11). Heidän tehtävänä on selvittää yhdessä muiden asiantuntijoiden avulla kaikille lajeille yhteiset valmennuksen perusasiat, määritellä niiden laajuudet ja tärkeimmät sisällöt kullekin koulutustasolle. Tehtävänä on myös tuottaa valmennuksen yleis- materiaaleja lajeille. Yhteistyössä kunkin lajin asiantuntijoiden kanssa koulutussuunnittelijat rakentavat lajien valmentaja- ja ohjaajakoulutussisällöt lajien tarpeita vastaaviksi. Lisäksi he vastaavat kouluttajakoulutuksesta, tasotodistusjärjestelmästä ja koulutuksen laadun valvonnasta tasoilla I-IV. Tason V osalta koulutussuunnittelijat neuvottelevat Jyväskylän yliopiston liikuntabiologian laitoksen kanssa joidenkin yhteisiksi aineksiksi soveltuvien opintojaksojen sisällöistä ja niiden toteuttamisesta yliopiston antaman opetuksen puitteissa. Koulutussuunnittelijoiden toimenkuvaan kuuluu myös asiantuntijoiden välisen yhteistyön koordinointi, yhteydenpito lajiliittoihin, liikunnan koulutuskeskuksiin, SLU -alueisiin sekä kansainvälisiin valmentaja- ja ohjaajakoulutustahoihin, uusien oppimisympäristöjen ja koulutuksen toimintatapojen integrointi valmentaja- ja ohjaajakoulutukseen samoin kun uusien resurssimahdollisuuksien etsiminen (mm. kunnat, kansalais- ja työväenopistot). Koulutussuunnittelijat toimivat ohjausryhmän esittelijöinä ja sihteereinä.

Tukipalvelutoimintaa ohjaa ohjausryhmä, joka koostuu lajiliittojen, Olympiakomitean, Nuoren Suomen, SLU:n ja Suomen Valmentajien edustajista. Ohjausryhmän jäsenet toimivat oman toimensa ohella, auttaen koulutussuunnittelijoita työssään.

Koko valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmää tarkastellaan kerran vuodessa pidettävillä valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämispäivillä. Kehittämispäivät on avoin foorumi kaikille valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen parissa toimiville ja siitä kiinnostuneille. Kehittämispäivillä sovitaan koulutuksen suuntaviivoista ja tulevan toiminnan vastuista.

8 Koulutusuudistuksen resurssitarve

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksella pyritään vaikuttamaan 150 000:n valmentajan ja ohjaajan viikottaiseen osaamiseen. Suuri osa liikunnan kansalaistoiminnasta liittyy lasten ja nuorten ohjaamiseen. Koulutuksella on suora vaikutus eettisesti kestävin perustein järjestettävään 475 000:n lapsen ja nuoren ohjattuun harrastustoimintaan.

Lajiliittojen valmentaja- ja ohjaajakoulutus pyörii lähes nolabudjetilla, taloudellisia tai henkilöresursseja koulutuksen ylläpitämiseen tai kehittämiseen on niukasti, joillakin lajeilla niitä ei ole ollenkaan. Resursseja keskitettyyn koordinointi- ja hallintoratkaisuun ei tällä hetkellä ole.

Työryhmä on arvioinut suomalaisen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmän uudistamisen kustannuksia. Valmisteltua kehittämissuunnitelmaa on käsitelty lajiliittojen, SLU -alueiden ja koulutuskeskusten Verkostotapaamisissa, joissa lajit ovat vaikuttaneet toimenpiteiden sisältöön. Ehdotus perustuu lajiliittojen ja muiden tahojen kanssa sovittuihin yhteisiin linjauksiin.

Toimenpiteiden toteuttamiseksi käynnistetään kehittämissuunnitelma vuosiksi 2005–2010. Vuodet 2005–2007 ovat käynnistysvaihetta. Toisen jakson 2008–2010 jälkeen tulokset arvioidaan ja tarkastetaan suunta tulevalle toiminnalle. Arvioitu rahoitustarve on käynnistysvaiheen ajan vuosittain 550 000 euroa, sen jälkeen 400 000 euroa vuodessa.

Tarve jakautuu seuraavasti:

Vuosi	Kehitysraha	Pysyvä resurssi	Yhteensä
2005	150 000	400 000	550 000
2006	150 000	400 000	550 000
2007	150 000	400 000	550 000
2008		400 000	400 000
2009		400 000	400 000
2010		400 000	400 000
Yht. (euroa)	450 000	2 400 000	2 850 000

Käynnistysvaiheen vuosittaisia kuluja ovat:

Yhteiset koulutussisällöt ja –materiaalit.....	50 000
Oppimisjärjestelmät	50 000
Kouluttajakoulutuksen käynnistäminen.....	33 000
Muut kulut	17 000
Yhteensä (euroa)	150 000

Pysyvän vuosittaisen resurssitarpeen muodostavat:

Lajien valmentajakoulutuksen kehittäminen	120 000
Palkat ja palkkiot.....	150 000
Koulutusmateriaalit ja kouluttajakoulutus	50 000
Kehittämispäivät, vuokrat, kokoukset, muut kulut.....	80 000
Yhteensä (euroa)	400 000

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen taustayhteisöt resursoivat kukin tahollaan tukipalvelujen kehittämistyöhön. Tämän lisäksi kukin taho tulee hakemaan Opetusministeriöltä lisäresursseja turvaamaan tukipalvelujen edelleen kehittämisen.

Ehdotuksen päämääränä on urheilijan tarpeista lähtevä, rakenteeltaan pysyvä mutta sisällöltään uusiutuva suomalainen valmentaja- ja ohjaajakoulutusjärjestelmä, johon vammaishuippu-urheilu on integroitu mukaan. Kun valmentajien ja ohjaajien osaaminen lisääntyy ja harjoittelun laatu nousee, vahvistuu lasten liikunnan, nuorten systemaattisen harjoittelun sekä aikuisten kilpa- ja huippu-urheilun kehittyminen kestäväällä arvopohjalla.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2001, Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.

Ilmanen, K. Itkonen H. Matilainen, P. Vuolle, P, 2004, Urheilun julkisuuskuva. Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos, Tutkimuksia 1/2004. Domus-Offset Oy, Tampere.

Jyväskylän yliopisto, 2002, Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan liikunta ja terveystieteiden opinto-opas 2002-2004.

Järvinen, Henry, 2004, Suomalaisen valmentajakoulutuksen tila arvioidaan. Artikkelit Valmentaja-lehdessä 1/2004, s. 12-13.

National Coaching and Training Centre, 2003, Building Pathways in Irish Sport.

National Coaching and Training Centre 1999, National Coaching Development Programme, First Cycle 1993-1998.

National Coaching and Training Centre, internet-sivut www.nctc.ul.ie.

National Coaching and Training Centre 2004, National Coaching Development Programme, Second Cycle 1999-2004.

Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie, internet-sivut www.sport.nl.

Nuori Suomi ry, Suomen Liikunta ja Urheilu ry, Kunto ry, Suomen Olympiakomitea, Helsingin kaupunki, 2002, Liikuntatutkimus 2001-2002.

Opetushallitus, 2002, Valmentajan erikoisammattitutkinnon perusteet.

Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto, 2004, Huippu-urheilutyöryhmän muistio.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:22.

Suomen Liikunta ja Urheilu ry, 2001, Ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen tutkintojen perusteet 2000-2003.

Suomen Liikunta ja Urheilu ry, 2003, Reilu Peli – suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset perusteet.

Suomen Olympiyhdistys ry, 2002, Huippu-urheilu 2000-luvulla – Strategia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi 2002-2006.

Suomen Puolustusvoimat, 2000, Armeija liikuttaa symposiumin loppuraportti.

Suomen Valmentajat ry, 2002, Valmentaminen ammattina Suomessa.

Sports coach UK, internet-sivut www.sportscoachuk.org.

Sports coach UK, 2004, Annual Impact Report 2002-2003.

LAJILIITTOHAASTATELUN RUNKO

TAUSTATIEDOT

- Vastaajan nimi, asema, koulutus...

LIITON KOULUTUKSEN HISTORIA

- Miten liiton koulutusjärjestelmä on kehittynyt tämä hetkiseen tilanteeseen ABC-järjestelmän päättymisestä?
 - kehityksen vaiheet, tärkeät muutokset
 - resursointi
 - henkilöstö
 - ulkoistaminen/yhteistyö

LIITON KOULUTUKSEN NYKYTILA

- Mikä on valmentajakoulutuksen asema ja resurssit liitossa suhteessa muuhun toimintaan
 - eri tasot: pj./hallitus, tj., muu henkilökunta, kenttäväki
 - mitkä sektorit ”kilpailevat” koulutustoiminnan kanssa?
- Miten koulutus toteutetaan?
 - yhteistyötahot ja yhteistyön taso,
 - IV- ja V-taso
 - valtakunnallinen saatavuus
- Mikä on koulutuksen laatu?
 - mihin arvio perustuu (palautteet, ulkoinen arviointi, kiinnostus...)
 - eri valmennuksen osa-alueet
 - eri tasot
 - oppimiskäsitys & toimintatavat
 - kouluttajat
 - materiaalit
- Mihin koulutuksen sisältö perustuu?
 - henkilö, resurssit
 - kirjallisuus, erityisesti Tutkintojen perusteet (käyttökelpoisuus, kehittäminen)
 - yhteistyötahot
- Koko valmentajakoulutusjärjestelmän tila?

KOULUTUKSEN TULEVAISUUS

- Miten kenttä muuttuu 10 vuoden kuluessa – miten siihen pitäisi reagoida?
- Mihin suuntaan suomalaista valmennusjärjestelmää pitäisi kehittää?
 - 5-portaisuuden kehittäminen
 - paluuta yhteisjärjestelmään vai ei (lajisidonaisuus)?
 - koulutuksen koordinoija
 - resursointi (omat vs. ulkopuoliset)
- Yhteistyönäkymät?
 - miksi kyllä tai ei?
- Tulisiko laatia yhtenäinen laadunarviointi-/tasokoejärjestelmä?
 - I-tason ja II-tason keskeiset sisällöt?
- Kouluttajakoulutus?

HENKILÖKOHTAINEN TILANNE

- Miten koet työskentelyn valmentajakoulutuksen parissa?
 - motivaatio, työssä jaksaminen, paineet...

VAPAA SANA KESKUSTELUSTA

SUOMALAISEN VALMENTAJAKOULUTUKSEN TILA - LAJILIITTOKYSELY

OHJEKIRJE

Hyvä liittosi koulutusvastaava!

Tämä kysely liittyy Suomen Valmentajary:n käynnistämään Suomalaisen valmentajakoulutuksen tilan arviointiin. Arviointityön perusteella tehdään johtopäätökset valmentajakoulutuksen nykytilasta ja luodaan samalla pohjaa mahdollisille tulevaisuuden kehittämistoimille. Näin työstä tulee osa liikunnan ja urheilun kansalaistoiminnan osaamisen kehittämistä valtakunnan tason järjestöistä paikallisyhdistyksiin asti. Kehitystyössä ovat mukana lajiliitot, SLU, Nuori Suomi, Olympiakomitea, Valmennuskeskukset, KIHU, Jyväskylän yliopisto, Suomen Valmentajat ry ja SaVal.

Selvitystyö tapahtuu kahdessa osassa: kysely ja haastattelu. Nyt pyydämme teitä vastaamaan tähän kyselyyn lokakuun 29. päivään mennessä. Arvioikaa liittonne piirissä, onko tämä viesti tullut oikealle henkilölle ja voiko yksi henkilö vastata yksin kyselyyn. Työn toisessa osassa haastatellaan noin 15 lajiliittoa kyselestä saatujen tietojen syventämiseksi.

Johdantoa työhön löytyy KIHUn internet-sivuilta osoitteesta www.kihu.fi/valmentajakoulutus selvitys.html. Tutustukaa siihen ennen vastaamistasi, sillä siinä on olennaista pohjatietoa etenkin koulutuksen sisältöön liittyen.

Vastaaminen kyselyyn tapahtuu klikkaamalla viesti lopussa olevaa linkkiä. Kysely aukeaa internet-sivuna. Osaan kysymyksistä vastataan kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan ja osaan valitsemalla oikea vaihtoehto.

Ns. keskiarvovuodella tarkoitetaan tässä kyselyssä sellaista vuotta, jolloin koulutuksia toteutetaan keskimääräisesti. Vastatkaa silloin keskiarvovuoden perusteella, jos vuosi 2003 poikkeaa huomattavasti keskimääräisestä koulutusvuodesta.

Arviointityön tuloksista valmistuu raportti Valmentajakoulutuksen tila Suomessa. Lisäksi projektin tuloksia esitetään koulutus- ja valmennusvastaavien verkostotapaamisissa, Valmentaja-lehdessä, eri lajien erikoislehdissä ja SLUn verkkolehdeissä. Kyselyn analysoinnissa lajiliitoista muodostetaan suurempia kokonaisuuksia. Yhdenkään lajiliiton tietoja ei arvioida eikä esitellä yksittäisenä esimerkkinä, vaan osana laajempaa kokonaisuutta.

Jos kysely herättää kysymyksiä, ota yhteyttä:

Mikko Häyrinen,
Puh. (014) 260 3183 (työ) tai
Gsm 044 589 1323,
e-mail: mikko.hayrinen@kihu.fi.

KIITOKSIA YHTEISTYÖSTÄSI JA PANEUTUMISESTASI!

VARSINAINEN KYSELY

Hyvä vastaaja! Johdantoa kyselyysi löydät siis osoitteesta www.kihu.fi/valmentajakoulutus selvitys.html. Voit keskeyttää vastaamisesi klikkaamalla Keskeytä-painiketta. Vastaamistasi voit jatkaa palaamalla samalle sivulle uudelleen saman linkin kautta.

Lisätietoja:

Mikko Häyrinen
Puh. (014) 260 3183 (työ) tai
Gsm 044 589 1323,
e-mail: mikko.hayrinen@kihu.fi.

TAUSTATIEDOT

- 1) Vastaajan nimi/nimet ja sähköposti
- 2) Lajiliitto
- 3) Nimike/nimikkeet
- 4) Tehtäväkuva/-t

LAJILIITON KOULUTUS-TARJONTA VUONNA 2003 TAI NS. KESKIARVOVUONNA

- 5) I-taso tai vastaava
 - Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä
- 6) II-taso tai vastaava
 - Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä
- 7) III-taso tai vastaava
 - Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä
- 8) Muu koulutus
 - Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä
- 9) Muu koulutus
 - Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä

- 10) Muu koulutus
- Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä

- 11) Muu koulutus
- Koulutuksen kesto (h)
 - Osanottajia (kpl)
 - Kohderyhmä

**LAJILIITON KANSAIN-
VÄLINEN VALMENTAJA-
KOULUTUS VUONNA 2003 TAI
NS. KESKIARVOVUONNA**

- 12) Osallistuuko lajiliiton valmentajia kansainväliseen valmentajakoulutukseen ulkomailla?
- kyllä
- ei

- 13) Kansainvälisiin koulutuksiin osallistuminen ulkomailla?
- Eri koulutusten määrä (kpl)
 - Osanottajia vuodessa (kpl)

- 14) Järjestääkö lajiliitto kansainvälistä koulutusta Suomessa?
- kyllä
- ei

- 15) Kansainvälinen koulutus-
tarjontaa Suomessa?
- Eri koulutusten määrä (kpl)
 - Osanottajia vuodessa (kpl)

**5-PORTAISEN KOULUTUS-
JÄRJESTELMÄN JA SLUN
TUTKINTOJEN PERUSTEIDEN
TOIMIVUUS**

- 16) Miten arvioitte yleisen 5-portaisen koulutusjärjestelmän toimivuutta omassa lajiliitossanne?
- erittäin huono
- huono
- kohtuullinen

- hyvä
- erittäin hyvä

- 17) Hyödynnetäänkö SLUn tutkintojen perusteita lajiliiton koulutuksen suunnittelussa?
- ei vähän
- jonkin verran
- paljon

- 18) Millaiseksi arvioitte SLUn tutkintojen perusteiden toimivuuden lajiliiton valmentajakoulutuksessa?
- erittäin huono
- huono
- kohtuullinen
- hyvä
- erittäin hyvä

**VALMENTAJAKOULUTUKSEN
RESURSSOINTI VUONNA 2003
TAI NS. KESKIARVOVUONNA**

- 19) Onko koulutus omana kokonaisuutena budjetissa?
- kyllä
- ei

- 20) Onko koulutus omana kokonaisuutena toiminnassa?
- kyllä
- ei

- 21) Kuinka suuri lajiliiton koulutus-
budjetti on vuonna
2003 tai ns. keskiarvovuonna?
- Tulot (€)
 - Menot (€)

- 22) Onko lajiliitossa koulutus-
päällikkö?
- kyllä
- ei

- 23) Jos vastasit edelliseen kyllä, onko koulutuspäällikkö
- päätoiminen
- sivutoiminen

- 24) Jos koulutuspäällikkö on sivutoiminen, mitä muuta hänen työnkuvaansa kuuluu?

- 25) Osallistuvatko muut lajiliiton päätoimiset työntekijät valmentajakoulutuksen tehtäviin?
- kyllä
- ei

- 26) Jos vastasit kyllä, niin...
- kuinka moni osallistuu (hlö)?
 - mikä heidän työpanoksensa on yhteensä (vuorokautta vuodessa)?

- 27) Kuinka monta vuorokautta lajiliiton työntekijät käyttävät seuraaviin osa-alueisiin vuonna 2003 tai ns. keskiarvovuonna?
- Kouluttajakoulutus (vrk)
 - Kehittämistyö (vrk)
 - Koulutuksen markkinointi (vrk)
 - Kohderyhmäanalyysi (vrk)

**KOULUTTAJAT, HEIDÄN
KOULUTUSTASONSA JA
KOULUTUKSENSA**

- 28) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu I-tason koulutusten toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 29) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu II-tason koulutusten toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 30) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu III-tason koulutusten toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 31) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu muun koulutukseen toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Koulutuksen nimi
 - Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 32) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu muun koulutukseen toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?

- Koulutuksen nimi
- Kouluttajia yhteensä
- I-taso
- II-taso
- III-taso
- IV-taso
- V-taso
- Muu

- 33) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu muun koulutukseen toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Koulutuksen nimi
 - Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 34) Kuinka monta kouluttajaa osallistuu muun koulutukseen toteuttamiseen (luennointi, demot...) ja mikä heidän koulutustasonsa on?
- Koulutuksen nimi
 - Kouluttajia yhteensä
 - I-taso
 - II-taso
 - III-taso
 - IV-taso
 - V-taso
 - Muu

- 35) Miten koulutuksen toteutus jakaantuu lajiliiton henkilökunnan ja ulkopuolisten kouluttajien kesken I-tason koulutuksissa?
- Lajiliiton henkilökunta (%)
 - Ulkopuoliset kouluttajat (%)

- 36) Miten koulutuksen toteutus jakaantuu lajiliiton henkilökunnan ja ulkopuolisten kouluttajien kesken II-tason koulutuksessa?
- Lajiliiton henkilökunta (%)
 - Ulkopuoliset kouluttajat (%)

- 37) Miten koulutuksen toteutus jakaantuu lajiliiton henkilökunnan ja ulkopuolisten kouluttajien kesken III-tason koulutuksessa?
- Lajiliiton henkilökunta (%)
 - Ulkopuoliset kouluttajat (%)

- 38) Miten koulutuksen toteutus jakaantuu lajiliiton henkilökunnan ja ulkopuolisten kouluttajien kesken muissa koulutuksissa?
- Lajiliiton henkilökunta (%)
 - Ulkopuoliset kouluttajat (%)

- 39) Miten kouluttajia koulutetaan?

ARVIOIKAA SEURAAVIEN ORGANISAATIOIDEN OSUUTTA LAJILIITON KOULUTUKSEN TOTEUTTAMISESSA ERITASOILLA

- 40) SLU

- ei käytetä
- käytetään satunnaisesti
- jatkuva ja merkittävä rooli
- I-taso II-taso III-taso

- 41) SLU-alueet

- ei käytetä
- käytetään satunnaisesti
- jatkuva ja merkittävä rooli
- I-taso II-taso III-taso

- 42) Nuori Suomi
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 43) Liikunnan koulutuskeskukset
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 44) KIHU
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 45) Olympiakomitea
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 46) ADT
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 47) Muut lajiliitot
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 48) Yksityiset henkilöt
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

- 49) Koulutuspalveluita tarjoavat yritykset
- ei käytetä
 - käytetään satunnaisesti
 - jatkuva ja merkittävä rooli
 - I-taso II-taso III-taso

MILLAISTA YHTEISTYÖTÄ LAJILIITTO TEKEE SEURAAVIEN ORGANISAATIOIDEN KANSSA?

- 50) SLU
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 51) SLU-alueet
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 52) Nuori Suomi
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 53) Liikunnan koulutuskeskukset
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 54) KIHU
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 55) Olympiakomitea
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 56) ADT
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 57) Muut lajiliitot
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

- 58) Yksityiset henkilöt
- kyllä ei
 - Tietotaito
 - Materiaalit
 - Markkinointi
 - Tilat
 - Muu

59) Koulutuspalveluita tarjoavat yritykset

- kyllä ei
 Tietotaito
 Materiaalit
 Markkinointi
 Tilat
 Muu

60) Onko muita tahoja, joiden kanssa yhteistyötä tehdään? Jos on, kenen kanssa ja millaista yhteistyötä tehdään?

61) Kuvaile yhteistyön tarvetta (valmiutta muiden lajiliittojen kanssa?)

VALMENTAJAKOULUTUKSEN MARKKINOINTI JA ARVIOINTI

62) Mitä seuraavista markkinointikanavista käytätte valmentajakoulutuksen markkinointiin?

- kyllä ei
 Lajiliiton oma lehti
 Internet -sivut
 Seurakirjeet
 Sanomalehti
 Viidakkorumpu-menetelmä
 SLU-alueiden lehdet
 Muut

63) Miten lajiliiton koulutusta arvioidaan (esim. palautekyselyt, ulkopuoliset arvioijat, sisäinen arviointi...)? Kertokaa lyhyesti

VALMENTAJAKOULUTUKSEN TOIMINTATAVAT JA -TILAT

64) Miten seuraavia opetusmenetelmiä käytetään lajiliiton valmentajakoulutuksessa (katso johdanto)?

- ei lainkaan

- vähän
 jonkin verran
 paljon
 Komento
 Harjoitus
 Vuorovaikutus
 Itsearviointi
 Yksilölliset tehtävät
 Ohjattu oivaltaminen
 Erialaisten ratkaisujen tuottaminen
 Oppilaan yksilöllinen ohjelma
 Itseoppiminen

65) Mitä seuraavista lajiliitto käyttää koulutuspaikkoina?

- ei lainkaan
 vähän
 jonkin verran
 paljon
 Urheiluopistot
 Muut liikunnan koulutuskeskukset
 Seurojen tilat
 Aluejärjestöjen tilat
 Verkkopohjainen oppimisympäristö

66) Järjestetäänkö koulutusta muualla?

LAJILIITON VALMENTAJA KOULUTUKSEN SISÄLTÖ (katso johdanto)

67) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö I-tasolla? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveiden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot

- Valmentajana kehittyminen

68) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö II-tasolla? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).

- Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveiden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen

69) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö III-tasolla? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).

- Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveiden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen

70) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö muussa koulutuksessa?

- Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).
 - Koulutuksen nimi
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveiden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen

- 71) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö muussa koulutuksessa? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).
- Koulutuksen nimi
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen
- 72) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö muussa koulutuksessa? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).
- Koulutuksen nimi
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen
- 73) Millainen on lajiliiton valmentajakoulutuksen sisältö muussa koulutuksessa? Arvioikaa kunkin osa-alueen %-osuus (yht. 100 %).
- Koulutuksen nimi
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen

- 74) Millä osa-alueella lajiliiton I-tason valmentajakoulutuksessa on kehitystarpeita?
- Ei kehitettävää
 - Jonkin verran kehitettävää
 - Paljon kehitettävää
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen
- 75) Millä osa-alueella lajiliiton II-tason valmentajakoulutuksessa on kehitystarpeita?
- Ei kehitettävää
 - Jonkin verran kehitettävää
 - Paljon kehitettävää
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen
- 76) Millä osa-alueella lajiliiton III-tason valmentajakoulutuksessa on kehitystarpeita?
- Ei kehitettävää
 - Jonkin verran kehitettävää
 - Paljon kehitettävää
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - Valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat

- Sosiaaliset taidot
- Valmentajana kehittyminen

- 77) Millä osa-alueella lajiliiton muissa valmentajakoulutuksessa on kehitystarpeita?
- Ei kehitettävää
 - Jonkin verran kehitettävää
 - Paljon kehitettävää
 - Taitovalmennus
 - Fyysisten ominaisuuksien valmennus
 - valmentautumisen suunnittelu
 - Opettaminen ja oppiminen
 - Terveyden edistäminen
 - Kasvatukselliset näkökohdat
 - Sosiaaliset taidot
 - Valmentajana kehittyminen

LAJILIITON KOULUTUSMATERIAALI

- 78) Millaista koulutusmateriaalia lajiliitolla on tarjolla I-tasolla?
- kyllä ei
 - Kirjallinen materiaali
 - Internet
 - Cd-rom
 - Dvd-rom
 - Video
 - Muu
- 79) Millaista koulutusmateriaalia lajiliitolla on tarjolla II-tasolla?
- kyllä ei
 - Kirjallinen materiaali
 - Internet
 - Cd-rom
 - Dvd-rom
 - Video
 - Muu

80) Millaista koulutusmateriaalia lajiliitolla on tarjolla III-tasolla?

- kyllä ei
- Kirjallinen materiaali
- Internet
- Cd-rom
- Dvd-rom
- Video
- Muu

81) Millaista koulutusmateriaalia lajiliitolla on tarjolla muissa koulutuksissa?

- kyllä ei
- Kirjallinen materiaali
- Internet
- Cd-rom
- Dvd-rom
- Video
- Muu

82) Miten valmentajat saavat koulutusmateriaalia käyttöönsä?

- kyllä ei
- Materiaalit kuuluvat vain koulutuspakettiin
- Materiaalia on ostettavissa erikseen
- Materiaalia on ladattavissa Internetistä korvausta vastaan
- Materiaalia on ladattavissa Internetistä ilmaiseksi
- Muu

83) Millaista myyntimateriaalia lajiliitolla on tarjolla?

- kyllä ei
- Kirjallinen materiaali
- Internet
- Cd-rom
- Dvd-rom
- Video
- Muu

84) Miten arvioitte nykyisen I-tason koulutusmateriaalinne kattavan seuraavat valmennuksen osa-alueet?

- ei lainkaan tai heikosti
- kohtuullisesti hyvin
- kattavasti
- Taitovalmennus
- Fyysisten ominaisuuksien valmennus
- Valmentautumisen suunnittelu
- Opettaminen ja oppiminen
- Terveiden edistäminen
- Kasvatukselliset näkökohdat
- Sosiaaliset taidot
- Valmentajana kehittyminen

85) Miten arvioitte nykyisen II-tason koulutusmateriaalinne kattavan seuraavat valmennuksen osa-alueet?

- ei lainkaan tai heikosti
- kohtuullisesti hyvin,
- kattavasti
- Taitovalmennus
- Fyysisten ominaisuuksien valmennus
- Valmentautumisen suunnittelu
- Opettaminen ja oppiminen
- Terveiden edistäminen
- Kasvatukselliset näkökohdat
- Sosiaaliset taidot
- Valmentajana kehittyminen

86) Miten arvioitte nykyisen III-tason koulutusmateriaalinne kattavan seuraavat valmennuksen osa-alueet?

- ei lainkaan tai heikosti
- kohtuullisesti hyvin,
- kattavasti
- Taitovalmennus
- Fyysisten ominaisuuksien valmennus
- Valmentautumisen suunnittelu
- Opettaminen ja oppiminen
- Terveiden edistäminen
- Kasvatukselliset näkökohdat

- Sosiaaliset taidot
- Valmentajana kehittyminen

87) Miten arvioitte nykyisen muun koulutuksen koulutusmateriaalinne kattavan seuraavat valmennuksen osa-alueet?

- ei lainkaan tai heikosti
- kohtuullisesti hyvin
- kattavasti
- Taitovalmennus
- Fyysisten ominaisuuksien valmennus
- Valmentautumisen suunnittelu
- Opettaminen ja oppiminen
- Terveiden edistäminen
- Kasvatukselliset näkökohdat
- Sosiaaliset taidot
- Valmentajana kehittyminen

KOULUTUSJÄRJESTELMÄN ARVIOINTI SJA KEHITTÄMINEN

88) Arvioikaa lajiliitonne tarjoaman valmentajakoulutuksen tasoa perinteisellä kouluasteikolla (4-10).

89) Lajiliitonne tarjoaman koulutuksen vahvuudet?

90) Lajiliitonne tarjoaman koulutuksen heikkoudet?

91) Arvioikaa suomalaisen valmentajakoulutuksen tasoa perinteisellä kouluasteikolla (4-10).

92) Suomalaisen valmentajakoulutuksen vahvuudet?

93) Suomalaisen valmentajakoulutuksen heikkoudet?

94) Koulutusjärjestelmän kehittämisideat?

KIITOKSIA VASTAUKSISTASI!!!

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation